

**Herstel het bos
na natuurbranden**

» zie actie op pagina 20

In het centrum van de aandacht

Jaarlijks viert Israël Jeruzalemdag op 28 ijar, dit jaar was dat maandag 26 mei.
Christenen voor Israël vierde dat met een prachtig evenement in Barneveld.

Na het uitroepen van de onafhankelijkheid in 1948 trokken de Arabische legers op om Israël van de kaart te vegen. Jordanië veroverde Jeruzalem. De synagogen werden verwoest of ontheiligd, de Joden vermoord of verdreven. Ook de omliggende dorpen aan de oostkant, die vrijwel allemaal Joods waren, werden ontruimd. En nu is Jeruzalem alweer 58 jaar onder Joods bestuur.

Hoofdstad

Overigens wonen er al sinds 1880 in meerderheid Joden in de stad en was de afwezigheid van hen in de periode onder Jordaanse bezetting een uitzondering. Jeruzalem als hoofdstad van het Joodse volk – koning David regeerde er 33 jaar, koning Salomo 40 jaar. De Heiland noemt het de stad van de grote Koning in navolging van Psalm 48. “De HEERE is groot en zeer te

prijzen, in de stad van onze God, op Zijn heilige berg. Mooi van ligging, een vreugde voor heel de aarde, is de berg Sion aan de noordzijde, de stad van de grote Koning!”

Bestemming

We leven in bijzondere tijden. Jeruzalem is in het centrum van de aandacht van de wereld. Beschrijft auteur Mark Twain Jeruzalem rond 1840 als een verlaten, trieste stad, nu zijn alle ogen van de wereld op de stad gericht. Het doel van de aanval van Hamas, maar ook die van Hezbollah, de Houthi's en Iran, is de verovering van Jeruzalem. In juni spreken de Verenigde Naties over de bestemming van deze stad. Psalm 48 heeft het daar ook over: “God zal haar stand doen houden tot in eeuwigheid.” En de profeet Zacharia bevestigt dat: “En Jeruzalem zal op haar plaats blijven staan - in Jeruzalem.” | Foto: Shutterstock

Ondernemingsraad

Israël en de stad New York willen gezamenlijk komen tot een ondernemingsraad die de economische en zakelijke samenwerking tussen beide gaat bevorderen. De focus ligt op economische ontwikkeling, noodbestuur, onderwijs en technologie. Zo krijgen Israëlische bedrijven en starten steun als ze in New York aan de slag willen. Israël noemt het een “enorme eer” dat het deze raad kan opzetten in een van 's werelds grootste steden.

Geheime operatie

Zo'n 2.500 documenten, foto's en andere persoonlijke bezittingen van de beroemde spion Eli Cohen zijn terug in Israël. Enkele documenten zijn door Israël aan zijn weduwe gegeven. De Mossad wist de spullen in een geheime operatie te verkrijgen. Eli Cohen werkte in Damascus in de jaren zestig. Hij wist in de hoogste kringen contacten te leggen en speelde de informatie die hij verkreeg door aan Israël. Syrië ontdekte uiteindelijk dat Cohen een spion was; hij kreeg de strop.

Internationale museumdag

Op 15 mei was het internationale museumdag. Ook Israël deed daaraan mee. Zo kon wie interesse had, kunst bekijken van de wereldvermaarde keramiekkunstenaar Varda Yatom in museum Beit Hashomer. Dit museum ligt in kibboets Kfar Giladi in het noorden van Israël tegen de grens met Libanon. Yatom heeft daar op dit moment een expositie lopen die op belangstelling kan rekenen. | Foto: Flash90

7

» Hamas vermoordde dochter

15

» Misschien had Sadat gelijk

19

» Expo 'Je bent er nog!'

CHRISTENEN VOOR
ISRAËL

christenenvoorisrael.nl

Israël

- Bid om vrijlating van de gijzelaars die nog vastzitten in de Gazastrook. Bid dat er voor hen uitkomst zal zijn in lijden, en dat zij ondanks de gruwelijke omstandigheden toch Gods nabijheid ervaren.
- De Israëlische bevolking is dit jaar gegroeid tot meer dan tien miljoen inwoners. Dank voor zo’n grote bevolking met zoveel potentie om Israël nog verder op te bouwen en om tot zegen te zijn voor de wereld.
- “Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen uit hun grafkuilen” (Psalm 107:20). Bid om herstel van allen die fysiek of mentaal gewond zijn geraakt door de oorlog. Bid om zegen op het werk van organisaties die hulpverleners.

Israël en de volken

- Bid om bescherming van Israël op alle fronten. Bid om bescherming voor Judea en Samaria, voor het gebied bij de Gazastrook, en in het noorden en zuiden van Israël. Overal kunnen aanvallen vandaan komen. Bid om alertheid bij het leger en bid dat de afweersystemen goed hun werk doen.
- Naarmate de oorlog langer duurt, groeit de kritiek op Israël en daarmee ook het antisemitisme. Bid om bescherming van het Joodse volk wereldwijd nu zij steeds meer met de nek aangekeken worden. Bid dat Joden steun zullen krijgen uit christelijke hoek en zich in deze tijd ook verbonden zullen voelen met christenen.
- “Bij de Joden was er licht en blijdschap, vreugde en eer” (Esther 8:16). Hamans plan om het Joodse volk uit te roeien, werd vrijdeld, en Mordechai kreeg een hoge positie in het koninkrijk van Ahasveros. Bid dat God ook in deze tijd uitkomst zal geven wanneer Israëls vijanden plannen maken om het Joodse volk uit te roeien.

Christenen voor Israël

- Bid om de bescherming met Gods engelen tijdens activiteiten van Christenen voor Israël. Bid dat medewerkers van Christenen voor Israël en bezoekers van activiteiten die te maken hebben gehad met agressie, hiervoor steun vinden bij andere christenen en bij God.
- Dank voor de handen-uit-de-mouwen-reizen, waarbij er zoveel wederzijdse bemoediging plaatsvindt tussen Nederlanders en Israëli’s.

Ds. Gerard Krol

De vijftigste paasdag

De opgestane Here Jezus sprak veertig dagen over de ‘dingen’ die betrekking hebben op het Koninkrijk van God. Er staat nadrukkelijk bij dat Hij door hen werd gezien. Dat wordt zo omschreven dat het is alsof de Opgestane Zich laat zien, Zich zichtbaar maakt, zichtbaar wil zijn.

Op een andere plaats schrijft de Hebreeënbriefschrijver over hoe Mozes standvastig bleef in geloof ‘als ziende de Onzienlijke’. Het Koninkrijk van God is zichtbaar en onzichtbaar tegelijkertijd. Veertig dagen. Wat zijn het? Gesprekken? Onderwijzingen? De ‘dingen’; dat klinkt heel algemeen. Maar vanuit dat getal veertig zou je er een opening in kunnen horen. Veertig dagen die ontvankelijk maken om dat zichtbaar onzichtbare Koninkrijk van God dichterbij te brengen. Veel gelijkenissen hebben betrekking op dat Koninkrijk van God. Enerzijds zijn die gelijkenissen glashelder, tegelijk zijn het verborgenheden. Hoe de verhoudingen met God zijn. Hoe die verhoudingen met God, met elkaar en tot onszelf in het licht van Gods nabijheid totaal anders zijn en zullen zijn.

Samen tellen

Vanaf Pasen tel je naar Pinksteren toe. Pinksteren is letterlijk de vijftigste dag! Je telt – niet alleen, maar met elkaar – naar die dag toe. Zeven volle weken; zeven maal zeven; zevenvoudige scheppingsweek. Zo telt Israël van Pasen naar

Wekenfeest – bij ons Pinksteren. Pinksteren als vijftigste paasdag. Toekomst klinkt er in dat feest door en een nieuwe oogst (tarwe). Ruth hoort daar als feestboek bij. Dat begon met de richters, waarbij ieder zijn eigen ‘ding’ deed en eindigt met ‘David’, geliefde koning van Gods belofte. Zoon van David is een titel van de Messias van Israël; dat had Bartimeus – als ziende de Onzienlijke – goed gezien. Daar tellen en vertellen we met elkaar naartoe. Laat komen Heer uw rijk, uw koninklijke dag.

Psalm 67

Vijftig dagen wordt Psalm 67 gelezen. Die staat bol van het getal zeven. Hij bestaat uit 49 woorden en in het Hebreeuws is de menora herkenbaar in de tekst. Dat werpt nieuw licht, als van de eerste dag, op die gang van Pasen naar Pinksteren. Of is het de achtste dag? Een nieuwe dag, vol van hoop. Zie en hoor dan hoe hier in de lofzang van Israël de volkeren centraal zullen staan. Uiteindelijk zullen ook zij, losgemaakt van hun eigen ‘ding’, betrokken worden op de dingen van Gods rijk en Zijn liefde.

Van de redactie | Frank van Oordt

De politiek van Israël

Eén van de verwijten die we nogal eens krijgen, is dat we premier Netanyahu steunen of zelfs, dat we een loopjongen van de Israëlische regering zijn. Dit soort opmerkingen komt meestal op het moment dat Israël onder vuur ligt, of als er dingen gebeuren die we hier in Nederland niet begrijpen. Vaak is de premier van Israël dan de kop van jut, wat zeker het geval is bij premier Netanyahu en een aantal van zijn ministers.

De Nederlandse pers citeert dan graag dat deel van de Israëlische bevolking dat tegen zijn beleid is en in Israël, als open democratie, zijn al die geluiden te horen. Toch zijn wij geen bedrivers van politiek. Onze boodschap is een Bijbelse: de terugkeer van het Joodse volk naar het Beloofde Land is een teken van Gods trouw. Onze steun aan Israël is nauw verbonden met Gods liefde voor hen en voor ons.

Gods werk gaat trouwens vaak tegen menselijke instellingen in. Er waren weinig Bijbelse gedachten bij Theodor Herzl toen hij zijn boek *Der Judenstaat* schreef. En de geschiedenis van de oprichting van de staat en het nu 77-jarige bestaan ervan is een geschiedenis van strijd en

menselijke geschiedenis. Gods openbaring aan de profeten is echter veel groter dan de staat Israël zoals we hem nu kennen. We kijken uit naar de vrede van Jeruzalem, zoals aangekondigd in bijvoorbeeld Jesaja 2. Maar in dat alles zien we Gods weg, de wonderen die Hij verricht.

De roeping van ons, Christenen voor Israël, is om Israël te zegenen en te troosten. Die drang groeit, omdat we die diepere laag van Gods weg ook zien en ervaren. Ons gebed is voor de leiders van Israël, dus zeker voor de regering, dat ze bewust of onbewust in Zijn wegen mogen gaan. Daarbij is onze mening niet van belang, ook niet als wij misschien andere keuzes zouden maken.

Telkens als er een nieuwe regering komt feliciteren we de nieuwe premier en zeggen we voor hen te zullen bidden. We laten ons echt niet leiden door de politieke kleur van de regering. We steunen links en rechts, religieus en seculier. Onze grondhouding naar de Israëlische overheid is positief. Wij accepteren het beleid van de regering zoals zij dat uitvoeren, maar inhoudelijk hebben wij daar als organisatie geen mening over. Onze opdracht is Jesaja 40:1: “Troost, troost Mijn volk, zegt de Heere.”

Premier Netanyahu. | Foto: Flashgo

Honger in Gaza?

De aanhoudende media-aandacht voor de hongersnood die misschien aanstaande is in Gaza geeft een verstoord beeld van de complexe werkelijkheid. Want is er wel echt dreigende hongersnood en is Israël de schuldige daarvan?

De grote markt nabij vluchtelingenkamp Nuseirat in het midden van de Gazastrook, op 10 mei 2025. | Foto's: Flash90

Wat we weten, is dat na het aanhoudend schenden van het staakt-het-vuren door Hamas Israël zich genoodzaakt zag de oorlog tegen Hamas te hervatten. Israël stelde daarbij een algehele blokkade in van invoer, dus ook geen voedsel. Inmiddels is in de derde week van mei de invoer van humanitaire hulp naar Gaza hervat.

Hoeveelheid voedsel

Maar in de twee maanden voor de blokkade, nu een kleine drie maanden geleden, is er 338.676 ton voedsel ingevoerd. Deze hoeveelheid voedsel kan de bevolking van twee miljoen Gazanen vijf tot zes maanden voeden volgens het Wereldvoedselprogramma van de VN, en volgens de VN zelf zou het genoeg moeten zijn voor zes tot acht maanden. Dus er is op dit moment genoeg voedsel in Gaza.

Verdeling

De vraag is dan: komt het voedsel terecht bij alle mensen in Gaza? Dat antwoord is: nee. Hamas heeft grote hoeveelheden gestolen en voor zichzelf gehouden. Hamas heeft nog steeds de touwtjes in handen en verkoopt voedsel tegen extreme prijzen, terwijl het gratis zou moeten zijn. Zo vult Hamas zijn financiën weer aan. En dan de beelden uit Gaza met de rijen mensen die wachten bij een gaarkeuken. Die beelden kloppen. Maar de beelden die ontbreken maar er net zo goed zijn, zijn die van markten en restaurants die prima bezocht worden en goed gevuld zijn. Zoals de markt in het midden van Gaza, waar van alles te krijgen is: komkommers, aardappels, tomaten, koffie, alcoholische drank, en nog veel meer, zoals de foto's laten zien.

Demonstreren of intimideren?

Het demonstratierecht is een groot goed, van groot belang in een democratische rechtstaat. Toch wordt er momenteel wat willekeurig mee omgegaan. Zo werd er geen toestemming gegeven voor demonstraties bij moskeeën door onder andere de burgemeesters van Amsterdam, Utrecht, Eindhoven en Schiedam. Maar op een ander moment, bij bijeenkomsten van Christenen voor Israël in een kerkgebouw, werd beweerd dat het recht om te demonstreren een grondrecht is, en een demonstratie daarom niet verboden kan worden.

Het is goed om te beseffen dat alle grondrechten begrensd zijn, en dat grondrechten makkelijk met elkaar in strijd kunnen komen. Er is een recht om te demonstreren, en vaak gebeurt dat op een waardige manier, soms in stilte, door enkelingen. Maar vaak willen demonstranten imponeren, door te proberen zoveel mogelijk mensen op de been te brengen, door op een opvallende plaats te gaan staan, door zoveel mogelijk geluid te maken. Dat kan met zo'n agressie gebeuren, dat de vrijheid van anderen wordt ingeperkt. Dat was bijvoorbeeld het geval bij de marsen die de Bruinhemden in de jaren dertig in Duitsland hielden, waarbij ze in uniformen met militante marsmuziek als een soort legercolonne met vlaggen en vaandels door de straten marcheerden. Deze demonstraties waren geen vrije meningsuiting meer, maar pogingen om politieke tegenstanders, Joden en andere groepen te intimideren.

Het is belangrijk dat ook in onze tijd demonstreren niet ontaardt in intimideren. Bij de opening van het Holocaustmuseum in Amsterdam werd onder het mom van vrijheid van demonstratie de gelegenheid genomen om een Holocaustoverlevende met zijn achterkleindochter uit te schelden. Is de leus 'dood aan Israël' een vrije meningsuiting, zoals het openbaar ministerie onlangs beweerde? Moet je het normaal vinden, dat als je naar een kerk gaat voor een bijeenkomst over Israël, je bij aankomst en vertrek teksten moet aanhoren als 'christenen voor genocide', 'dood aan Israël', 'babymoordenaars'? In Katwijk vonden ze dat gelukkig niet normaal, en hebben ze geprobeerd dat te voorkomen. Dat het daarbij tot geweld is gekomen, is af te keuren. Maar als bestuurders geen paal en perk stellen aan het misbruiken van het recht van demonstratie, dreigt er een situatie te ontstaan waarbij burgers steeds vaker zelf de zaken gaan regelen.

Viering Onafhankelijkheidsdag Israël in Katwijk

Met honderden mensen was de viering van Israël's 77^e Onafhankelijkheidsdag in Katwijk een feest. We mochten dat doen in aanwezigheid van de Israëlische ambassadeur Modi Ephraim, met muzikale ondersteuning van het Hineni Symfonie Orkest, en met een geopende Bijbel en een overdenking door ds. Willem J.J. Glashouwer. Het wonder van het bestaan van Israël

blijft een teken van hoop voor de wereld. God houdt zich aan Zijn beloften.

Om de viering bij te wonen, moesten de bezoekers wel demonstranten passeren op weg naar de kerk. Lees daarover de bijdrage van voorzitter ds. Frank Heikoop 'demonstreren of intimideren' op deze pagina. | Foto's: Handy Tims

Hulp uit onverwachte hoek

In een interview met Fox News benadrukte Abdullah bin Zayed Al Nahyan, de minister van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Arabische Emiraten (VAE) onlangs, dat de eerste stap in een oplossing voor Gaza de vrijlating van de resterende gijzelaars is. "Daarna moet de rust terugkeren in Gaza en moet Gaza bestuurd worden door een leiderschap dat niet aan Hamas gerelateerd is. We zijn van harte bereid de burgers in Gaza van ideeën te voorzien."

De minister benoemde ook de centrale rol die de VAE hebben gespeeld in het sturen van humanitaire hulp naar Gaza. "Gedurende de bijna twee jaar dat de oorlog nu duurt, hebben we meer dan 42 procent van alle internationale hulp aan Gaza geleverd. Zonder de Abrahamakkoorden tussen de VAE en Israël, en de belangrijke rol van president Trump, denk ik niet dat het gelukt zou zijn zoveel hulp te bieden aan de Gazastrook."

Volgens de minister is het geen optie dat de Palestijnse Autoriteit in de toekomst de Gazastrook zal besturen. "Iedereen die de kinderen (van het volk) opvoedt met terreur, terreur financiert en geld geeft aan de families van terroristen, kan Gaza niet regeren nadat we Hamas hebben vernietigd."

Kanttekening

Ds. Frank Heikoop, voorzitter
» krant@cvv.nl

45 jaar Christenen voor Israël

Vijfenveertig jaar geleden werd Christenen voor Israël opgericht in Jeruzalem. En in juni 1980 werd in Soest het Israël Producten Centrum (IPC) opgericht. Zes Israëlconsulenten gingen aan de slag om een handjevol producten uit Israël aan de man (en vrouw) te brengen.

Mijn vader had een paar jaar daarvoor zijn onderneming, die Israël als zijn belangrijkste handelspartner had, overgedaan aan zijn medewerkers. Een familiebedrijf in kleurstoffen, gewasbeschermingsmiddelen en leverancier van de chemische industrie. Hij was toen 49 jaar en had het verlangen in de kerken te spreken over Gods trouw aan Zijn eigen volk Israël. De onveranderde boodschap dat de God van Israël trouw is aan de beloften die Hij Israël gegeven heeft, geeft ons de zekere hoop, dat Hij ook trouw zal zijn aan de beloften aan een vaak ontrouwe gemeente.

Ondanks ons falen blijft Hij getrouw. Israël keert terug naar het land. Kunnen we dan gewoon aan de kant blijven staan? Nee. In Jeremia 32 lezen we dat God hen met Zijn hele hart en ziel zal planten in het land. Als Gods hart en ziel daar zijn, moeten ook ons hart en ziel daar dan niet met een verlangend hart naar uitgaan?! Sinds het ontstaan van Christenen voor Israël en IPC hebben we vaak, onder druk en tegenstand vanuit kerk en wereld, deze boodschap mogen verkondigen. God is getrouw, Zijn plannen falen niet.

De boodschap dat God Zijn volk Israël zal herstellen in het land, en dat de volkeren daarvan mogen getuigen, is niet nieuw. Het is zelfs een opdracht zoals in Jeremia 31:10-11 staat: “Hoort het woord van de Heere, o volken, verkondigt het in verre kustlanden en zegt: Hij, die Israël verstrooide, zal het verzamelen en het behoeden als een herder zijn kudde. Want de Heere maakt Jakob vrij en verlost hem uit de macht van wie sterker is dan hij.”

Nee, deze boodschap is niet nieuw. De profeten verkondigden het, de engel Gabriël sprak erover tegen Maria. Hij zal zitten op de troon van Zijn vader David, in het midden van Jakob (Israël). Mijn schoonvader drukte het tijdens zijn leven zo uit: Alles wat waar is, is niet nieuw, en alles wat nieuw is, is niet waar. Dus 45 jaar christenen voor Israël heeft in zekere zin niets nieuws gebracht. We hebben slechts geput uit de bron, de Bijbel, Gods onveranderlijke Woord.

Ds. Oscar Lohuis

Bemoedigingen voor Israël

“Wees niet bevreesd, want Ik ben met u, wees niet verschrikt, want Ik ben uw God. Ik sterk u, ook help Ik u, ik ondersteun Ik u met Mijn rechterhand, die gerechtigheid werkt.” Jesaja 41:10

Dit is een van de bekendste verzen uit het boek Jesaja. Het is een goede gewoonte voor christenen om Bijbelverzen uit het hoofd te leren. (Wij merken dat deze gewoonte tegenwoordig ook steeds meer door jongeren wordt opgepakt!) Dit vers wordt vaak memoriseerd, uit het hoofd geleerd, omdat het zo’n bemoedigende tekst is. Mogen wij als christenen deze tekst op onszelf toepassen? Ik denk het wel, op basis van wat Paulus schreef in 2 Korintiërs 1:20, dat in Christus al Gods beloften ‘ja’ en ‘amen’ zijn.

Maar een van de belangrijkste principes voor het interpreteren van Bijbelteksten is dat wij een tekst lezen in de context. Wat staat er voor en wat staat er na het vers geschreven? Twee verzen voor vers 10 staat: “Maar u, Israël, Mijn dienaar, u Jakob, die Ik heb verkozen.” In vers 14 staat: “Wees niet bevreesd, wormpje Jakob, volkje Israël.” De context maakt heel duidelijk dat de Heere deze bemoediging uitspreekt over Zijn volk Israël. Het is belangrijk dat wij als christenen oog krijgen voor wat er in de Bijbel staat over Israël en welke woorden God aan Israël heeft gegeven. We moeten afleren om alleen maar onszelf in de Bijbel te lezen. De Bijbel is wel ook voor ons Gods Woord, maar de Bijbel gaat bijna uitsluitend over Israël en niet over christenen.

Welke bemoedigingen voor Israël vinden we in Jesaja 41:8-16? Temidden van alle vijandschap richting Israël en het Joodse volk is het een verademing om te lezen wat God tegen Israël zegt.

1. Ik heb u verkozen
“Maar u, (...) Jacob, die Ik heb verkozen” (vers 8). “U bent Mijn dienaar, Ik heb u verkozen, Ik heb u niet verworpen” (vers 9). Gods verkiezing van Israël is blijvend. Hoezeer Israël ook heeft gezondigd of de Heere ontrouw is geweest, Hij blijft trouw aan Israël. Hij heeft Israël niet verworpen. In het christendom werd al vroeg de gedachte populair

dat God Israël heeft verworpen, omdat de meeste Joden niet tot geloof in Jezus zijn gekomen. Maar Paulus bestrijdt die gedachte: “Heeft God Zijn volk verstoten? Volstrekt niet!” (Romeinen 11:1) Bovendien schrijft Paulus, decennia na de dood en opstanding van Here Jezus: “Zij zijn wat de verkiezing betreft...” (Romeinen 11:28). Hier schrijft hij in de tegenwoordige tijd over Israëls verkiezing. Als God Zijn volk Israël niet heeft verstoten, dan mogen wij dat ook niet doen.

2. Ik heb u vastgegrepen
“U, die Ik gegrepen heb van de eindender aarde, geroepen uit haar uithoeken” (vers 9). “Want Ik ben de Heere, uw God, Die uw rechterhand vastgrijpt” (vers 13). De Heere heeft Israël bij de hand genomen, zijn rechterhand vastgegrepen, om het uit alle uithoeken van de aarde weer terug te brengen naar het aan hen beloofde land. Hij leidt Zijn volk zoals een herder zijn kudde leidt. Als God de hand van Israël heeft vastgegrepen, dan is Israël veilig. Het is een beeld van bescherming. Daarom staat er ook aan het einde van 13 dat God tegen Israël zegt: “Weest niet bevreesd, Ik help u.”

3. Ik werk gerechtigheid
“Ook ondersteun Ik u met mijn rechterhand, die gerechtigheid werkt” (vers 10b). Letterlijk staat er in het Hebreeuws ‘de rechterhand van Mijn gerechtigheid’. Er is zoveel onrecht in

deze wereld dat nooit berecht wordt. Zo veel misdadigers komen nooit voor een rechter te staan. In Psalm 2 staat zelfs dat de rechters van de aarde zich keren tegen Heere en Zijn gezalfde, waaronder we ook het volk Israël mogen verstaan. Sommige rechters spreken dus helemaal geen recht, maar werken mee aan het onrecht. Maar de Heere zal wel zorgen voor gerechtigheid. Hij is de Rechter van de gehele aarde die recht zal doen. De hierop volgende verzen (10-11) zijn voor het huidige Israël dan ook zeer bemoedigend: “Zie, zij zullen beschaamd en te schande worden, allen die in woede tegen u ontstoken zijn. Zij zullen worden als niets, zij zullen omkomen, de mannen die u aanklagen. U zult hen zoeken, maar u zult hen niet kunnen vinden, de mannen die zich tegen u keren. Zij zullen worden als niets, als volstrekt niets, de mannen die strijd tegen u voeren.” In de kantlijn van mijn Bijbel heb ik hierbij genoteerd: ‘Hamas!’ De goddelozen verdwijnen als het kaf. De Heere zegt nog steeds tegen Israël: “Wie u vervloekt, zal Ik vervloeken”. We danken God dat Hij de Almachtige is, de Bewaarder van Israël, die recht zal spreken en gerechtigheid zal werken.

Nog een laatste bemoediging, om alles wat hiervoor geschreven staat. In vers 16b zegt God tegen Israël: “Maar u zult zich verheugen in de Heere, in de Heilige van Israël zult u zich beroemen”.

Al 77 jaar bestaat de staat Israël. Dat vieren deze inwoners van Jeruzalem. | Foto: Flash90

De droom van Erdogan: Turkse invloed in het Midden-Oosten

Dé leider zijn van de islamitische wereld, dat is de droom van elke islamitische leider. Zowel Saoedi-Arabië als Iran concurreren al decennia met elkaar over deze prestigieuze positie. Maar sinds 2014 is er ook een andere kaper op de kust: de Turkse president Recep Tayyip Erdogan. Het Turkse buitenlandse beleid, en met name het beleid met betrekking tot het Midden-Oosten staat in het teken van die grote droom.

Foto: Shutterstock

Het Ottomaanse Rijk

Waar anderen wellicht blijven steken in het dromen en fantaseren, timmert Erdogan juist hard aan de weg om zijn grote droom te verwezenlijken. Maar wat houdt die ambitie van Erdogan nu precies in? Daarvoor moeten we eigenlijk terug naar 1299: het begin van het Ottomaanse Rijk. In dat jaar richten Turkse (!) stammen het Ottomaanse Rijk op, dat pas eeuwen later, in 1922, ten onder zal gaan. Het rijk is ontzettend groot en omvat op het hoogtepunt delen van Zuid-oost-Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. De leiders van het Ottomaanse Rijk worden 'kalief' genoemd. Kalief betekent dat iemand de opvolger is van de profeet Mohammed, hoofd is van het islamitische rijk en Gods vertegenwoordiger op aarde. Een belangrijke titel dus. Maar met de val van het Ottomaanse Rijk wordt ook het kalifaat (en daarmee de kalief) afgeschaft. Sindsdien zijn er meerdere pogingen geweest om het kalifaat weer nieuw leven in te blazen, zoals gebeurde door Islamitische Staat. Maar dat is weer een ander verhaal. Nadat het Ottomaanse Rijk zijn veroverde gebieden moet opgeven, wordt in 1923 in het hart van het voormalige rijk de republiek Turkije opgericht.

Turks neo-ottomanisme

In deze context kun je de ambities van Erdogan plaatsen. Hij wil niets anders dan het Ottomaanse Rijk weer doen herleven met al zijn militaire, economische en politieke macht. Daarin heeft hij zichzelf een sleutelrol toebedeeld, namelijk die van leider (kalief) van de islamitische wereld. Er is zelfs een term voor dit beleid van Erdogan: neo-ottomanisme. Turkije ligt op een strategische plek, op de grens tussen het oosten en het westen. Dat speelt natuurlijk in het voordeel van Erdogan. Zijn honger naar macht en invloed is al duidelijk te zien in het Midden-Oosten, met name in Syrië.

Erdogan in Syrië

Al vóór de val van het Syrische regime van Bashar al-Assad in december 2024 was de Turkse invloed sterk zichtbaar in Syrië. Sinds het uitbreken van de Syrische burgeroorlog in

2011 steunde Turkije rebellen die in opstand kwamen tegen al-Assad en sinds 2016 bezet Turkije delen van Noord-Syrië. Naar eigen zeggen deed Turkije dit om de Koerdische dreiging langs de zuidelijke grens in te perken en om een veilige zone te creëren voor de terugkeer van Syrische vluchtelingen die gevlucht waren naar Turkije. Nu het regime van al-Assad is gevallen, ziet het er echter niet naar uit dat Turkije zich binnenkort zal terugtrekken uit Syrië. Integendeel, de Turkse militaire bases blijven zich uitbreiden in Syrië. Erdogan zal proberen om via het nieuwe Syrische regime zijn invloed in dit land verder uit te breiden.

Erdogan in conflict met Israël

Erdogans grote ambities in Syrië hebben hem ook in het vaarwater van Israël gebracht. Om directe conflicten te vermijden tussen Turkije en Israël in Syrië vonden er begin april gesprekken plaats tussen beide landen in Azerbeidzjan. Of deze gesprekken succesvol zijn, moet nog blijken. Erdogan ziet Israël namelijk al lange tijd als een aartsvijand en spuit sinds 7 oktober 2023 onophoudelijk anti-Israël retoriek. Zo sprak hij dit jaar nog de wens uit dat Allah Israël zou vernietigen. Ook heeft hij Israël al vaak beschuldigd van genocide en de vergelijking getrokken met de nazi's. Bovendien zijn Hamasleiders regelmatig op bezoek bij Erdogan en werd er vorig jaar zelfs gesproken om het hoofdkwartier van Hamas te verhuizen van Qatar naar Istanboel. Daarnaast is het geen geheim dat Erdogan Jeruzalem ziet als de hoofdstad van het toekomstige Ottomaanse/Turkse rijk.

En verder...

De Turkse invloed in Syrië en Erdogans grote steun voor de Palestijnen zijn maar twee voorbeelden van zijn ambities in het Midden-Oosten. Op tal van andere plekken in deze regio, zoals in Irak en Qatar, is de Turkse aanwezigheid merkbaar. De groeiende invloed van Turkije baart niet alleen Israël grote zorgen, maar ook andere grootmachten in het Midden-Oosten, zoals Saoedi-Arabië, zullen Erdogan met argusogen blijven volgen.

Invloedrijk persoon

De bevrijde gijzelaar Noa Argamani is door *Time Magazine* benoemd tot een van de honderd meest invloedrijke mensen ter wereld. Argamani heeft sinds haar bevrijding vorig jaar haar sociale media gebruikt om haar boodschap, namelijk de vrijlating van alle gijzelaars, te verspreiden. Ook reist ze de wereld over om wereldleiders als Trump te spreken over dit onderwerp. De lijst van *Time Magazine* is een prestigieuze lijst. Dit jaar staan onder andere Trump, Elon Musk en bekende Hollywoodsterren op de lijst. | Foto: Flash90

Bezoek Argentijnse president

De Argentijnse president Milei brengt in juni een bezoek aan Israël. Tijdens dit bezoek hoopt hij in de Knesset een toespraak te houden en ook een overeenkomst te tekenen tegen terrorisme en antisemitisme. Milei is uitgesproken pro-Israëlisch sinds zijn aantreden als president. Hij hoopt volgend jaar een ambassade in Jeruzalem te openen. Daarnaast wil hij ook dat er binnen enkele maanden rechtstreekse vluchten tussen Tel Aviv en Buenos Aires komen.

Syrische druzen in Israël

Honderden Syrische druzen kregen toestemming van hun leider Ahmed al-Sharaa om deel te nemen aan een pelgrimstocht in Israël. Vijfhonderd druzen uit Syrië en enkelen uit Jordanië voegden zich bij Israëliische druzen voor de jaarlijkse feestdag bij het graf van Jethro in Galilea. Dit is een historisch bezoek omdat het voormalige regime van Bashar al-Assad deze bezoeken verbood. | Foto: Flash90

Tijd dringt

Forensische experts waarschuwen dat de tijd dringt om de lichamen van 35 vermoorde gijzelaars, die nog altijd worden vastgehouden in Gaza, te bergen. Het is binnenkort wellicht niet meer mogelijk de lichamen te identificeren, omdat ze al in een verre staat van ontbinding zijn. Daarnaast waarschuwen de experts voor de grote psychologische schade voor familieleden wanneer ze hun geliefde niet kunnen begraven.

Nieuwe koers België

Het nieuwe regeerakkoord van de regering-De Wever in België markeert een duidelijke koerswijziging ten opzichte van het vorige beleid, met name op het vlak van het Midden-Oosten, de strijd tegen terrorisme en antisemitisme. Een van de meest baanbrekende beslissingen is het volledig gaan verbieden van Hezbollah. Door het opheffen van het artificiële onderscheid tussen een politieke en militaire vleugel, wordt Hezbollah in zijn geheel verboden. Dit is een belangrijke overwinning in de strijd tegen terreur en extremisme. Het regeerakkoord neemt ook een ferme houding aan tegenover Iran. België laat zich niet chanteren door gijzeldiplomatie en neemt het initiatief om de Iraanse Revolutionaire Garde op de Europese terreurlijst te plaatsen, evenals het pleiten voor strengere economische en andere sancties. België zal in samenwerking met bondgenoten verhinderen dat Iran nucleaire wapens verwerft, wat onze inzet voor internationale veiligheid en stabiliteit onderstreept.

In het Israëlisch-Palestijns conflict kiest België resoluut voor vrede en EU-diplomatie. Het land ziet af van eenzijdige maatregelen, zoals het boycotten van Israëlische producten, het opheffen van het associatieverdrag met Israël en de erkenning van Palestina. Tegelijkertijd wordt met aandrang opgetreden tegen haat en onverdraagzaamheid aan beide zijden, waaronder haatoproepen in Palestijnse schoolboeken, op tv-zenders en in moskeeën. Om te verzekeren dat humanitaire hulp niet in verkeerde handen valt, benadrukt het regeerakkoord ook dat alleen burgers en hulporganisaties humanitaire hulp kunnen ontvangen en dat deze niet mag worden omgeleid. Tot slot zal België ook een juridisch kader creëren om organisaties die terreur verheerlijken of antisemitisme verspreiden te verbieden, zoals Samidoun. Geradicaliseerde buitenlanders zullen worden opgesloten en het land worden uitgezet. Er komt zelfs een zwarte lijst van haatpredikers die het land niet meer in mogen, en geldstromen naar terreurnetwerken zullen beter worden opgespoord en drooggelegd.

Tot slot wordt de beveiliging van gevoelige sites opnieuw mogelijk gemaakt door de oprichting van een territoriale verdedigingsreserve, waarmee militairen kunnen worden ingezet voor de bescherming van locaties onder verhoogd dreigingsniveau, zoals Joodse instellingen. Het regeerakkoord bevat een expliciete en herhaalde erkenning van de strijd tegen antisemitisme en Jodenhaat. Dit is een fundamenteel verschil met het vorige Vivaldi-akkoord, waarin deze problematiek niet eens werd vermeld.

Michael Freilich is een Belgisch-Joods Kamerlid voor de N-VA en werkte mee aan de realisatie van het regeerakkoord.

Gastcolumn

Michael Freilich
» krant@cvi.nl

Amanda Kluvel

Oorlog tegen Israël op de campus

De oorlog tegen Israël vindt niet alleen plaats in het Midden-Oosten, maar ook aan Nederlandse universiteiten. Deze strijd wordt niet met wapens gevoerd, maar met woorden, intimidatie, dreiging en moordaansporingen via sociale media. Als Holocaust- en antisemitismeonderzoeker aan de Universiteit Maastricht ervaar ik dagelijks wat dit betekent.

In november 2024 werden supporters van de Israëlische voetbalclub Maccabi Tel Aviv in Amsterdam aangevallen. Kort daarna plaatste Free Palestine Maastricht (FPM), een studentenorganisatie die met toestemming van het universiteitsbestuur gehuisvest is op onze campus, het lied *Kill all Zionists* op sociale media. De aanval op Joodse supporters werd door de groep Sanabel Team (Pal.Gaza14) – die actief door FPM gefinancierd en gesteund wordt – openlijk geprezen als een terechte reactie op vermeende “Israëlische arrogantie”. Sanabel omschreef de gebeurtenissen als een “vernedering” van de supporters, wier vlag “doordrenkt zou zijn met het bloed van onschuldigen”, en beweerde dat de slachtoffers gestraft waren voor hun “arrogantie” en “provocaties”. De aanvallers, onder wie Marokkaanse jongeren, werden verheerlijkt als helden die de slachtoffers “dwongen te erkennen dat Palestina nooit hun koninkrijk zal zijn”. FPM beperkte zich echter niet tot woorden. Via universitaire faciliteiten zamelde de groep geld in voor Sanabel, dat na de terreuraanvallen van 7 oktober verklaarde: “Wat begon op 7 oktober zal niet stoppen.” PayPal sloot het account van Sanabel wegens banden met terreur. Aan Maastricht University ging deze geldinzameling echter gewoon door. In maart 2025 volgde een nieuwe escalatie toen FPM opriep een lezing van mensenrechtenactiviste Rawan Osman, georganiseerd door Joodse studenten en StandWithUs, onmogelijk te maken. Er werd op ramen gebonkt, deuren werden gebarricadeerd, bezoekers bedreigd en geïntimideerd. De politie moest het publiek ontzetten. De universiteit deed opnieuw niets, en FPM vierde de verstoring als een overwinning.

Maastricht is exemplarisch, maar zeker niet uniek. Uit mijn onderzoek met dr. Eliyahu Sapir naar de ervaringen van Joodse en Israëlische medewerkers en studenten aan Nederlandse universiteiten blijkt dat zij regelmatig met vergelijkbare incidenten geconfronteerd worden. Van de 165 respondenten, die gezamenlijk bijna honderdduizend woorden aan getuigenissen achterlieten, meldde een meerderheid zich onveilig te voelen op hun campus. Ze worden uitgesloten

van academische activiteiten vanwege hun achtergrond en ervaren nauwelijks steun of actie vanuit de universiteit. Een student schreef: “Ik werd aangesproken op mijn nationaliteit. Niet als onderdeel van een discussie, maar als beschuldiging.” Andere studenten gaven aan dat ze werden buitengesloten omdat ze Israëlisch waren, en dat ze hun identiteit moesten verbergen om nog te kunnen deelnemen aan het campusleven. Er werden meerdere malen ernstige meldingen gemaakt van intimidatie, antisemitisme en discriminatie.

De kern van het probleem ligt in de omkering van definitie-macht en propaganda. Antisemitisme wordt plotseling “kritiek op Israël” genoemd. Geweld tegen Joden wordt gerechtvaardigd als “verzet”, intimidatie omschreven als “activisme”. Wie hiertegen protesteert, wordt onmiddellijk verdacht gemaakt. Haat tegen zionisten heet opeens legitieme kritiek. Universiteiten faciliteren deze omkering actief door extremistische organisaties onderdak en legitimiteit te bieden. Onder het mom van diversiteit en academische vrijheid worden groepen ondersteund die openlijk terreur verheerlijken en antisemitisme propageren. Tegelijkertijd wanen universiteiten zich geopolitiek spelers en verketteren zij door middel van het verbreken van banden Israëlische universiteiten. Dit gaat niet meer om academisch debat of vrijheid van meningsuiting. Het is georganiseerde vijandigheid waarin universiteiten actieve spelers zijn. Ze maken geweld bespreekbaar, intimidatie acceptabel en antisemitisme normaal.

Psalm 94:16 vraagt: “Wie zal voor Mij opstaan tegen de boosdoeners? Wie zal zich voor Mij stellen tegen de werkers van ongerechtigheid?” Dat is precies de vraag die we nu moeten beantwoorden. Zwijgen is geen neutraliteit meer, maar medeplichtigheid. En dat zwijgen duurt al veel te lang. Het is tijd om te spreken—niet alleen in Maastricht, maar aan elke universiteit in Nederland.

Amanda Kluvel is Holocaust- en antisemitismeonderzoeker aan de Universiteit Maastricht.

De feiten spreken

Slachtoffers in Gaza

Eind maart 2025 maakte terreurorganisatie Hamas cijfers bekend over het aantal slachtoffers in de Gazastrook. Wat kunnen we uit deze onbetrouwbare cijfers afleiden?

- Aantal doden in Gaza volgens terreurorganisatie Hamas
Periode: 7 oktober 2023 – 24 maart 2025
50.021
- Overlijden door natuurlijke oorzaken en kindersterfte zijn meegeteld
En dus zou je de aantallen daarop moeten aanpassen
Werkelijk aantal doden
≈ 8.300*
41.700
- 72 procent van deze slachtoffers zijn mannen, tussen de 13 en 55 jaar oud, met het zwaartepunt bij mannen tussen de 20 en 40 jaar.
Vrouwen zijn geen doelwit. Het aandeel vrouwelijke slachtoffers is veel lager en verdeeld over alle leeftijden.
Kort na het publiceren van de lijst met namen van de slachtoffers door Hamas ‘verdwenen’ er enkele duizenden namen van de lijst, onder wie ruim duizend kinderen die volgens Hamas bij luchtaanvallen door Israël waren gedood.
- Geschat aantal gedode Hamasstrijders volgens Israël
Stel dat het aangepaste cijfer van Hamas klopt, dan is het aantal burgerdoden
20.000
21.700
(20.000 + 21.700 = 41.700)
- Op basis van deze cijfers is de verhouding tussen het aantal strijders en burgers dat sneuvelt ongeveer 1:1. Dat is vele malen beter dan doorgaans in conflicten (1:9).

* Voor de berekening van dit aantal zijn statistieken van het Palestijns Centraal Bureau voor de Statistiek gebruikt over geboortecijfers, sterftcijfers en kindersterfte in Gaza.

Bron: Honest Reporting

Vloek veranderen in zegen

Eind april bezochten we Elad, de vader van Aviya, die op 7 oktober door Hamas werd vermoord. We horen over zijn strijd met het verlies van zijn prachtige dochter.

We bereiken de afgesproken plek over een lange onverharde weg door de kale heuvels van de Jordaanvallei. Het is er zinderend heet en stil, vooral stil en leeg. Er staan een grote tent en wat meubels, en een trekker met een watertank. Hier leeft Elad met zijn schapen. We zien hem bezig bij zijn kleine kudde die hij verzameld heeft tussen wat hekken, met een kleed beschut tegen de zon. De ooien hebben pas gelammerd en hij probeert uit te vinden welk lam bij welke moeder hoort. Na een korte ontmoeting vinden we een plek in zijn tent. Hij schenkt ons een glas koud water in en we spreken over de moord op zijn dochter op 7 oktober 2023 op muziekfestival Nova.

Een strijd om onze geest

Elad: "In ons huis in Zufim kwamen de mensen ons condoleren. Misschien wel duizend mensen bezochten ons in de week van de sjiva (rouwperiode). En de veelgehoorde vraag was: hoe kunnen wij het goede voor Israël doen na deze enorme schok? Hoe kunnen we verder gaan? Ik kocht een kar waarmee ik langs de dorpen ging en koffie verkocht. Daar deelde ik ons verhaal, en mensen begonnen met elkaar te praten over wat ons en hen overkomen was. Dat hielp. Je moet weten dat het een oorlog, een strijd is om onze geest! Knakt de immense tragedie ons of richt het ons op?"

Het bericht

Elad vertelt hoe hij zijn dochter verloor: "In eerste instantie was Aviya nog thuisgebleven. Ze was tot laat in de avond bij de Sjabbatsmaaltijd gebleven. Toen vertrok ze. Ik vroeg haar nog of ze wel moest gaan, maar ze ging, zo was ze. Ze moet er om drie uur 's nachts aangekomen zijn. Om acht uur

Elad bij de schapen. | Foto's: Elad

's ochtends belde ze ons, toen was het moorden begonnen. Ze zei dat ze oké was. Ze bleek in de buurt van een aantal politiemensen te zijn, dus we dachten dat ze het zou redden. We wisten ook niet hoe groot het allemaal was. Maar we hoorden niets meer, het werd stil. De dag erna ook. Er waren veel lichamen gevonden, maar er waren ook mensen ont-snapt. Waar was ze? Was ze misschien gekidnapt? Een week later vonden ze haar. Haar lichaam was nog gaaf, maar stijf..."

Aviya

Ik vraag hem wie Aviya was. Elad: "Een week geleden nog was haar verjaardag. Ze heeft tijdens haar diensttijd gewerkt met de Iron Dome. Daarna ging ze op reis naar Zuid-Amerika. Met haar charisma won ze elk debat, en elke woordenwisseling stopte ze met haar innemende glimlach. Ze was altijd

Aviya

vrolijk en ze wist wat ze wilde. Ze was zo onafhankelijk. Toen ze twaalf jaar was, begon ze vragen te stellen over het geloof en uiteindelijk volgde ze daarin haar eigen pad. We hebben, denk ik, veel van haar geleerd: haar liefde, haar blijdschap, om je te verbinden met mensen die anders zijn en denken."

En nu ben je hier

We vragen hem waarom hij hier is, in deze adembenemende stilte. Tot in de verre omtrek is er geen mens te zien. Alleen de heuvels en de hitte. Elad: "Voorlopig komen hier alleen ruige kerels. Er zijn hier geen voorzieningen. Ze slapen hier en bewaken de plek. Maar ooit wordt het anders. Op deze plek kun je de gekte van de wereld achter je laten en tot jezelf komen, met je pijn, met alles wat het leven met je doet. En natuurlijk zullen er professionele therapeuten komen. De plek hier zal eerst door een heel juridisch proces moeten, maar dan zal het groeien. Het gaat erom de vloek te veranderen in een zegen. Om zoetheid te winnen uit de sterke, zoals bij de leeuw van Simson en zoals in het leven van Jozef. Dat is het gevecht van de geest."

We vragen hem of Aviya dat mooi gevonden zou hebben. Elad: "Ze zou niet toelaten dat het kwaad haar zou overwinnen. We volgen als ouders haar pad, we leven in haar geest. Het licht verdrijft het donker!"

Die avond moet Elad in Zufim spreken op de herdenking van de gevallen, Jom Hazikaron. En de volgende morgen zal hij samen met Shmuel, de directeur van CFOIC (Christenvrienden van Israëlische gemeenschappen), weer naar de synagoge gaan om de gebeden uit te spreken. Alles draait immers om de heiliging van Gods Naam. En wij? Wij zullen helpen zijn droom te realiseren.

Shmuel, Elad, en Henk en Henriët Poot.

Tien miljoen

Voor het eerst leven er nu tien miljoen mensen in Israël. Dat is twaalf keer zoveel als in 1948, bij de oprichting van de staat Israël. De bevolking is met 1,4 procent gegroeid ten opzichte van vorig jaar. Ongeveer 7,7 miljoen mensen in Israël zijn Jood of hebben geen geregistreerde etniciteit. Daarnaast leven er 2,1 miljoen moslims, Arabische christenen en druzen. En nog eens 250.000 mensen behoren tot geen van beide categorieën, maar zijn bijvoorbeeld internationale studenten of buitenlandse werknemers. | Foto: Flash90

Militaire oefening

China en Egypte hebben achttien dagen lang een militaire oefening gehouden, vlak bij de grens met Israël. Voor deze oefening stuurde China geavanceerde gevechtsvliegtuigen naar Egypte. Volgens functionarissen van beide partijen was de oefening bedoeld om de samenwerking en het vertrouwen te versterken. In Israël heeft men bezorgd gereageerd op deze ontwikkelingen.

Partnerstad

Tel Aviv en Berlijn hebben een overeenkomst getekend als partnersteden. De overeenkomst markeerde de zestigste verjaardag van diplomatieke betrekkingen tussen Israël en Duitsland. Volgens de burgemeester van Tel Aviv is er een historische, culturele en artistieke band tussen de twee steden en markeert deze overeenkomst de groeiende samenwerking tussen de twee landen. Naast Berlijn is Tel Aviv ook een partnerstad van andere Duitse steden, zoals Keulen en Frankfurt. | Foto: Flash90

Explosies in Iran

De laatste weken hebben er verschillende explosies plaatsgevonden in Iran. De grootste explosie tot nu toe vond plaats in de haven van Bandar Abbas, waarbij minstens zeventig mensen omkwamen en honderden mensen gewond raakten. Daarnaast brak er onlangs brand uit in een munitiedepot van de Islamitische Revolutionaire Garde. Het munitiedepot bevond zich in een ondergrondse tunnel. Het is goed mogelijk dat Israël achter deze explosies zit.

Herdenken en vieren

In Israël liggen herdenken en vieren dicht bij elkaar. Op dinsdagavond 29 april begon in Israël Jom Hazikaron, de herdenking van alle gevallen sinds 1860 die het land Israël verdedigden, en de slachtoffers van terreur. Een dag later zou het herdenken overgaan in de viering van Onafhankelijkheidsdag.

Met de deelnemers van Handen-uit-de-mouwenreis 16 woonden we op de avond van 29 april een indrukwekkende (openlucht) herdenking bij in Latrun (zie foto), dat tijdens de Onafhankelijkheidsoorlog van 1948-1949 het toneel was van hevige gevechten. Wie van Tel Aviv

naar Jeruzalem rijdt, ziet bij Latrun nog een aantal oude gevechtsvoertuigen uit die tijd langs de weg staan. Tijdens de herdenkingsceremonie (te midden van voornamelijk Joodse gasten) werden we opnieuw bepaald bij de offers die Israël gebracht heeft en nog altijd moet brengen voor een veilig bestaan: ruim 25.000 gesneuvelde soldaten en meer dan 5.000 burgerslachtoffers van terreur. En op dat moment nog altijd 59 gegijzelden in Gaza.

Bedreigd door vuur
Die realiteit van de strijd om een veilig bestaan werd slechts vijftien uur later opnieuw pijnlijk duidelijk toen er onder andere in Latrun en omgeving een groot aantal (aangestoken) branden woedden. Niet ver van de plek waar we dinsdagavond herdachten, vormde de zwartgeblakerde natuur de trieste getuige van een moeilijk te bestrijden vijand. Ook Jeruzalem werd door het vuur (door een aanwakkerende wind) bedreigd. De voor de avond van 30 april geplande ceremonies in het kader van Onafhankelijkheidsdag werden dan ook afgeblazen. De anders zo overvolle Jaffastraat in het centrum van Jeruzalem lag er verlaten bij. De (meestal vreugdevolle) overgang van herdenken naar vieren werd Israël niet gegund.

Nationale bezigheid
Toch weerhield het de Israël's er niet van de volgende

dag massaal de barbecues aan te steken: dé nationale bezigheid op Onafhankelijkheidsdag. Er waren uiteraard de nodige restricties (gelukkig was de wind gaan liggen), maar gebarbecued werd er. Ook wij dompelden ons, op uitnodiging van onze gids Ariane en haar gezin, onder in deze smakelijke traditie, in een park in Jeruzalem. De contacten met de groepjes Israëli's om ons heen (mede door het uitdelen van Shalomkaarten) maakten duidelijk dat het Joodse volk ook anno 2025 - ondanks alle omstandigheden – nog niet aan veerkracht heeft ingeboet. | Tekst en foto's: Rita Quartel, Flash90

De Hurvasynagoge

Hartje Jeruzalem staat een synagoge met een opmerkelijk verhaal: de Hurvasynagoge.

De eerste stenen werden in 1700 gelegd. Maar na twintig jaar kwam de bouw tot stilstand nadat de initiatiefnemer, rabbijn Judah HeHasid, overleed. Kort daarna werden de Joden uit Jeruzalem verdreven en de Arabische geldschietster van dit project stak de brand in de synagoge in aanbouw. Zo kwam de synagoge aan zijn naam: *hurva*, ruïne. Het duurde meer dan honderd jaar voordat de bouw werd

hervat in 1832 – overigens moesten daarvoor eerst aardig wat obstakels worden weggeruimd. In 1856 was de koepel-synagoge klaar voor gebruik. Het gebouw was markant, groot en van verre te zien. Tientallen jarenlang was het de belangrijkste synagoge voor de Joodse gemeenschap. En ook al was de officiële naam Beis Yaakov, de synagoge bleef vooral bekend onder de bijnaam: Hurva.

Tijdens de Onafhankelijkheidsoorlog van 1948 werd de synagoge weer in puin gelegd en kwam de Oude Stad van

Jeruzalem in handen van Jordanië en woonden er geen Joden meer. Pas na de Zesdaagse Oorlog in 1967 was de Oude Stad weer toegankelijk voor Joden. Er ontstonden plannen om de synagoge te herbouwen, maar men kwam er niet uit. Het kwam tot een compromis zou je kunnen zeggen: de hoge boog werd in 1977 herbouwd. Het duurde tot 2010 voordat de synagoge opnieuw herbouwd was. Sindsdien functioneert het gebouw weer als synagoge. Wie wil, kan de synagoge vandaag de dag bezoeken, ook als toerist.

Foto's: Wikimedia, Flash90

PTSS onder reservisten

Uit onderzoek blijkt dat ongeveer twaalf procent van de reservisten die in de oorlog tegen Hamas in Gaza heeft gediend, posttraumatische symptomen ervaart. Hoe langer de militaire dienst duurde, hoe hoger het percentage soldaten dat meerdere PTSS-symptomen vertoonde. Aan het begin van hun diensttijd leed namelijk minder dan één procent van de reservisten aan PTSS. Volgens professor Yair Bar-Haim,

die de bevindingen van het onderzoek onlangs presenteerde, is er dringend actie nodig om langetermijnoplossingen te ontwikkelen. | Foto: Flash90

Award voor anti-Israël-schrijver
De Palestijnse Mosab Abu Toha won dit jaar de Pulitzerprijs, een prestigieuze Amerikaanse literatuurprijs. Volgens de commissie ontving Toha de prijs vanwege “zijn essays over het fysieke en emotionele bloedbad in Gaza”. Israël is geschokt dat Toha deze prijs won, omdat hij zich op sociale media minachtend heeft uitgelaten over twee vrouwelijke gijzelaars en ook de brute moord op Shiri Bibas en haar twee zoontjes openlijk in twijfel heeft getrokken.

Behandelcentrum voor Syrische druzen

De afgelopen weken zijn druzen in Syrië aangevallen door soenitische islamisten. Israël heeft daarop gereageerd met luchtaanvallen in Syrië, met als boodschap: wij staan achter de druzen. Daarnaast heeft Israël ook een mobiele medische faciliteit opgezet in het zuiden van Syrië voor de behandeling van Syrische druzen. Ook zijn verschillende gewonde Syrische druzen opgenomen in Israëlische ziekenhuizen.

Aanslag ambassade
Vijf Iraanse mannen zijn gearresteerd op verdenking van het voorbereiden van een terreuraanslag. Het vermoedelijke doelwit van de aanslag was

de Israëlische ambassade in Londen. Volgens de Iraanse minister van Buitenlandse Zaken was Iran niet betrokken bij de voorbereidingen. De Britse autoriteiten vermeldde dat de arrestatie van de vijf mannen een van de grootste antiterreuracties in het land van de afgelopen tijd was. | Foto: Canva Pro

Andrew Tucker

Israël voor het VN-tribunaal

Juni is een spannende maand voor Israël als het gaat om adviezen en resoluties van de VN over Judea, Samaria, Oost-Jeruzalem (oftewel: de Oude Stad) en Gaza. Wat is er aan de hand en wat kunnen we verwachten? Andrew Tucker legt het uit.

De vergaderzaal van de Algemene Vergadering van de VN. | Foto: VN

Wat gebeurt er in juni?

Van 17 tot 20 juni 2025 zal in New York een internationale conferentie op hoog niveau worden gehouden over “de Palestijnse kwestie en de uitvoering van de tweestatenoplossing”. Deze conferentie is zorgvuldig georkestreerd door de islamitische, Arabische en Afrikaanse staten binnen de VN. Al deze staten staan vijandig tegenover de Joods staat Israël en tegenover de westerse Joods-christelijke waarden in het algemeen. Sinds 7 oktober 2023 hebben deze staten de internationale rechtbanken en het VN-systeem gebruikt om de druk op Israël op te voeren om alle Joden uit de Oude Stad van Jeruzalem en Judea en Samaria te verwijderen. Saoedi-Arabië en Frankrijk leiden dit initiatief om Israël te dwingen de oprichting van een Palestijnse staat in de zogenaamde “bezette Palestijnse gebieden” te aanvaarden. Volgens zowel het Internationaal Gerechtshof (IGH) alsook de meerderheid van de 193 VN-lidstaten is de militaire en civiele “aanwezigheid” van Israël in deze gebieden illegaal en moet het “beëindigd” worden – desnoods met geweld.

Waarom is dit een probleem?

Omdat Israël niet aan deze oproep zal voldoen, betekent dit uiteindelijk dat Joden met geweld zullen moeten worden verwijderd uit de Oude Stad van Jeruzalem – inclusief de Tempelberg – en Judea en Samaria, met hun vele belangrijke heilige plaatsen. Zodra dit gebied *Judenrein* is gemaakt, zal het worden overgedragen aan een vijandige, islamitische Palestijnse staat. De kans is groot dat Hamas, de Palestijnse Islamitische Jihad en andere door Iran en Qatar gesteunde groeperingen de controle over die staat zullen overnemen. Dit ondermijnt niet alleen de wettelijke rechten en veiligheidsbehoeften van de Joodse staat, maar vormt ook een enorme bedreiging voor de wereldvrede en veiligheid.

Hoe heeft het zo ver kunnen komen?

De komende conferentie is het resultaat van het advies van het Internationaal Gerechtshof (IGH) van 2024 en recente resoluties van de Algemene Vergadering van de VN. Deze hebben tot doel Israël te dwingen zijn militaire en civiele aanwezigheid in de “bezette Palestijnse gebieden” (Oost-Jeruzalem, de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook) op te geven, en de snelle oprichting van een Palestijnse staat op het gehele grondgebied te vergemakkelijken – zonder veiligheidsgaranties en zonder onderhandelingen. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties roept specifiek op tot “de terugtrekking van Israël uit de sinds 1967 bezette Palestijnse gebieden, met inbegrip van Oost-Jeruzalem; de verwezenlijking van de onvervreembare rechten van het Palestijnse volk, in de eerste plaats het recht op zelfbeschikking en het recht op een onafhankelijke staat; en een rechtvaardige oplossing van het probleem van de Palestijnse

vluchtelingen in overeenstemming met resolutie 194 (III) van 11 december 1948.”

Frankrijk en Saoedi-Arabië hopen dat de komende conferentie “alle internationale inspanningen op politiek, economisch, financieel en veiligheidsgebied zal mobiliseren” om een Palestijnse staat te creëren, die volgens hen “de enige manier is om regionale en internationale vrede en veiligheid en een betere toekomst voor alle volkeren in het Midden-Oosten te waarborgen”.

Wat zijn de concrete bezwaren?

Naar onze mening zijn er vier problemen met dit initiatief.

1. Ten eerste negeren de oproepen in deze resoluties (en het advies van het Internationaal Gerechtshof van 2024 waarop zij zijn gebaseerd) tot een eenzijdige terugtrekking van Israël uit de “bezette Palestijnse gebieden” de realiteit ter plaatse, met name het enorme probleem van extreme islamitische terreur op de Westelijke Jordaanoever en in de Gazastrook. Door Hamas en andere radicale islamitische jihadistische groeperingen en hun sponsors (met name Iran en Qatar) niet verantwoordelijk te houden voor hun aanzetting tot en daden van terreur, versterken deze eenzijdige resoluties van de Algemene Vergadering van de VN de geweldsspiraal.
2. Ten tweede negeren deze resoluties het gebrek aan Palestijns bestuur in deze gebieden. Palestijns bestuur in Gaza is onbestaanbaar en op de Westelijke Jordaanoever blijft het een ernstig veiligheidsrisico. De Palestijnse Autoriteit (PA) is nog altijd corrupt en inefficiënt en blijft zich inzetten voor terreur. Haar zwakte en passiviteit waren belangrijke factoren die hebben geleid tot de aanval van Hamas op Israël op 7 oktober.
3. Ten derde zijn deze resoluties vanuit juridisch oogpunt zeer omstreden. Ze weerspiegelen tekortkomingen in de gerechtelijke procedure en de redenering van het recente advies van het Internationaal Gerechtshof. Zij zijn in strijd met het recht van Israël op territoriale integriteit en politieke onschendbaarheid onder het internationaal recht.
4. Ten vierde moet de oorlog in de Gazastrook worden beëindigd voordat er zelfs maar kan worden nagedacht over een Palestijnse staat.

Wat zijn de consequenties van deze conferentie?

Israël werkt hard aan het mobiliseren van een coalitie van VN-lidstaten tijdens de komende Algemene Vergadering van de VN om zich te verzetten tegen het initiatief van Saoedi-Arabië en Frankrijk. Echter, omdat de meeste VN-lidstaten Israël niet steunen, is het zeer waarschijnlijk dat de conferentie zal uitmonden in een nieuwe oproep tot de verwijdering van Joden uit Judea en Samaria en de oprichting van een Palestijnse staat. Deze oproep zal niet bindend zijn voor Israël, aangezien VN-resoluties niet bindend zijn en geen wettelijke verplichtingen creëren. Aan de andere kant zal de conferentie er waarschijnlijk toe leiden dat veel staten boycotts en sancties aan Israël zullen opleggen als het niet snel de “nederzettingen” ontruimt en alle Israëli's uit Oost-Jeruzalem, Judea en Samaria terugtrekt.

Meer informatie

Thinc schreef een lezenswaardig rapport over dit onderwerp.

Scan de QR-code of ga naar:
www.thinc-israel.org/icj-legal-politicalunga-re-10-24/

Documentaire wint award

De documentaire *We will dance again*, die gaat over de Hamasaanval op Nova-festivalgangers, heeft de Television Academy Award gewonnen en is daarnaast genomineerd voor twee Emmy's. De Television Academy Award wordt uitgereikt aan films die het bewustzijn vergroten over complexe maatschappelijk kwesties. De documentaire bevat onder andere beelden die zijn vastgelegd door de terroristen zelf op 7 oktober. | Foto: Flashgo

Veerkrachtig

Volgens een onlangs verschenen rapport is de Israëlische klimaatsector ontzettend veerkrachtig, ondanks alle uitdagingen van deze tijd zoals de aanhoudende oorlog. Er zijn tientallen nieuwe startups opgericht en bijna duizend actieve bedrijven in de klimaattechnologiesector. Meer dan negentig procent van de investeringen in deze sector is afkomstig van buitenlandse partners. Dit laat zien dat er een wereldwijd vertrouwen is in Israëlische innovatie.

Bidden voor de gijzelaars

De Britse koning Charles heeft in een brief aan de Israëlische president Herzog geschreven dat hij blijft bidden voor de gijzelaars. In de brief feliciteerde hij Israël met zijn 77-jarige bestaan en vertelde hij dat zijn gedachten en gebeden uitgaan naar de gijzelaars en hun families. Ook schreef hij dat hij hoopt dat iedereen kan terugkeren naar huis en dat er vrede komt in de regio. | Foto: Flashgo

Restauratie

Israël is begonnen met renovatie- en onderhoudswerkzaamheden aan de Kleine Westelijke Muur. Dit is een minder bekend deel van de Klaagmuur en ligt in de islamitische wijk. De renovatie werd lang uitgesteld, omdat de locatie politiek gevoelig ligt. In de afgelopen jaren waren er regelmatig ongeregelde heden op deze plek, met name tijdens restauratiewerkzaamheden.

Vertrekken uit Gaza

Uit een nieuwe enquête blijkt dat de helft van de Gazanen zou vertrekken als ze de kans kregen. Meer en meer Gazanen raken gefrustreerd over de aanhoudende oorlog en de instorting van de economie. 49 procent van hen zou Israël om hulp vragen om naar het buitenland te kunnen verhuizen. Israël wil deze vrijwillige emigratie wel faciliteren, maar stuit op een gebrek aan medewerking van mogelijke gastlanden. Daarnaast bleek ook uit dit onderzoek dat bijna vijftig procent van de Gazanen de recente protesten tegen Hamas steunt.

Enorme vlag

Een enorme Israëlische vlag van bijna twaalf bij negen meter is onlangs gehesen nabij het dorp Ateret in Samaria. De vlag wappert aan een dertig meter hoge mast die is gebouwd langs een landingsbaan van vliegveld Ben-Gurion. Op deze manier is de grote vlag zichtbaar voor passagiers die landen op dit vliegveld. Volgens een Israëlische functionaris is het hijsen van deze vlag een teken dat Joden hun wortels in dit gebied verdiepen. | Foto: Flash90

Wijdverbreid antisemitisme

Het Simon Wiesenthal Center, een Joodse mensenrechtenorganisatie, heeft de populairste digitale platforms wereldwijd onderzocht, zoals TikTok en LinkedIn, op het aanpakken van haatretoriek. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste platforms weinig tot niets doen om antisemitisme en extremisme aan te pakken. Alleen Roblox, een gameplatform, scoorde ruim voldoende. Dit rapport is zorgwekkend, ook omdat de onderzochte platforms miljarden gebruikers hebben.

Ongeldige herbenoeming

Volgens Hillel Neuer, directeur van UN Watch, is de herbenoeming van Francesca Albanese als speciaal rapporteur van de VN ongeldig, omdat de VN niet de juiste procedure heeft gevolgd. De voorzitter van de VN-Mensenrechtenraad heeft namelijk nagelaten de brieven van drie landen voor te leggen aan de raad, waarin deze landen zich verzetten tegen haar herbenoeming. Volgens de regels had de voorzitter dit eerst moeten doen, voordat Albanese mocht worden herbenoemd. | Foto: UN Photo

Rabbin R. Evers

Waarom we de nacht doorleren

Wanneer Sjawoe'ot nadert, leeft er onder veel Joden een bijzondere spanning en toewijding. Met Sjawoe'ot kregen we de Thora. Geen enkele andere feestdag in het Jodendom wordt zo intensief ingeleid met een nachtelijk leerprogramma: de Tikkoen Leil Sjawoe'ot – letterlijk: de correctie (of voorbereiding) van de nacht van Sjawoe'ot.

Ik herinner me nog hoe wij na de late feestmaaltijd met de grotere kinderen naar een leerbijeenkomst liepen, meestal rond half een 's nachts. Het was enorm sfeervol door nachtelijk Amsterdam naar Amstelveen te lopen. Het gaf een enorme band met de kinderen. In duizenden synagogen wereldwijd blijven mannen (en steeds vaker ook jongeren en vrouwen) de hele nacht wakker, leren samen de Thora, totdat de ochtend aanbreekt en men naar de synagoge gaat voor het gebed, met als hoogtepunt het lezen van de Tien Geboden. Wat is de oorsprong van deze gewoonte?

Een vergeten afspraak

De traditie om de nacht van Sjawoe'ot 'door te leren' is gebaseerd op een Midrasj (achtergrondverklaring met een diepere boodschap): de Israëlieten versliepen zich op de ochtend van de openbaring op de Sinaï. Hoewel zij zich in de meest verheven spirituele sferen ooit bevonden – het ontvangen van de Thora – moesten zij in de ochtend van de grote gebeurtenis gewekt worden door G'd Zelf.

Tikkoen is rectificatie

De kabbalisten zagen dit als een spiritueel tekort. Om dat 'foutje' van onze voorouders te corrigeren ('tikkoen'), bleven latere generaties bewust de hele nacht wakker, om de Thora te bestuderen en zo klaar te staan op het moment dat we opnieuw de Tien Geboden horen – als een bruid die haar bruidegom verwacht.

De betekenis van 'tikkoen' – herstel en voorbereiding
Het woord 'tikkoen' betekent niet alleen correctie, maar ook 'voorbereiding' of zelfs 'voltooiing'. Deze nacht tijdens Sjawoe'ot staat symbool voor een spirituele voorbereiding van het hart, verstand en ziel op de hernieuwing van het verbond tussen G'd en Israël, met de Thora als huwelijksakte. Wij tonen onze liefde voor de Thora door haar te bestuderen, te bewonderen en te koesteren.

Wat wordt er geleerd tijdens deze nacht?
De klassieke invulling van de Tikkoen Leil Sjawoe'ot is terug te vinden in de werken van de kabbalisten van Safed: fragmenten uit de Thora, profeten, geschriften, stukjes mondelinge leer en de mystieke Zohar. Door deze brede selectie wordt het hele leerhuis symbolisch 'wakker geroepen' om getuige te zijn van de verbondshernieuwing.

Eigentijdse invulling
Vele gemeenschappen geven ook een eigentijdse invulling aan deze nacht: met lessen, leerkringen, studie met een leerpartner en leerprogramma's voor jongeren en ouderen. Sommigen lezen filosofische verhandelingen. Wat al deze vormen verbindt, is de diepe intentie om wakker en verbonden te blijven met de Thora.

Symboliek van de nacht en het wakker blijven
De keuze om juist 's nachts te leren, is veelzeggend. In de nacht heerst stilte,

rust, en afzondering. Er zijn geen afleidingen. De duisternis nodigt uit tot reflectie en concentratie. De kabbala leert dat de nachtelijke uren spiritueel gezien zeer krachtig zijn: de hemelse poorten van wijsheid en inspiratie staan wijd open. We zeggen tot G'd: "Onze liefde voor Uw Thora is sterker dan slaap. Wij willen er helemaal zijn."

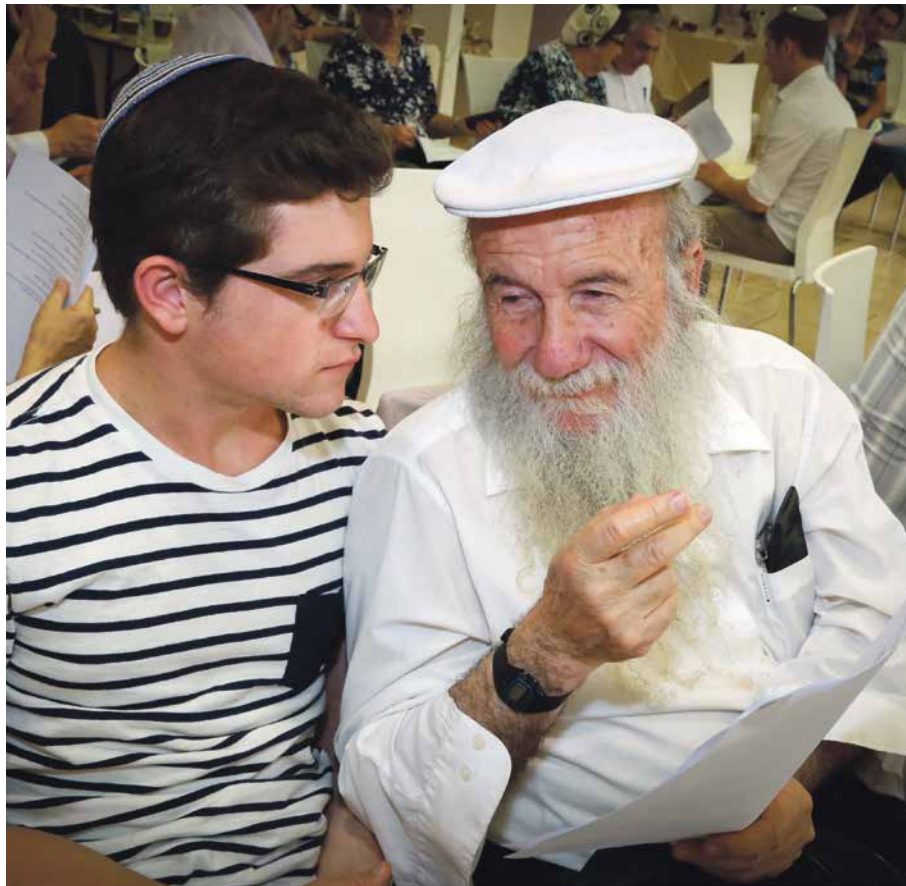
Spirituele kracht van nachtelijk leren
Wakker blijven voor iets heiligs heeft een bijzonder effect. Denk aan geliefden die de hele nacht praten, aan ouders die waken bij hun kind, aan soldaten op wacht, of aan studenten voor een belangrijk examen. De nacht accentueert onze toewijding. In de nacht van Sjawoe'ot zijn wij wachters van de Thora. Door de vermoeidheid heen ontwikkelen we een ander soort bewustzijn: meer gevoelsmatig, open voor mysterie.

Hoogtepunt van de Omertelling
De nacht van Sjawoe'ot komt na 49 dagen van het 'tellen van de Omer' (vergelijk Leviticus 23:15-16), een periode van zelfverbetering, introspectie en spirituele groei. Elke dag is verbonden met een specifieke geestelijke eigenschap en klimt men een trede hoger op de spirituele ladder die begon bij Pesach – de fysieke bevrijding – en uitmondt in Sjawoe'ot – de innerlijke bevrijding via de Thora: nu staan we – symbolisch – aan de voet van de Sinaï, gelijk 3337 jaar geleden. Wakker, toegewijd en verlangend.

Leren als liefdesverklaring
Niet toevallig wordt ook het boek Ruth gelezen, het verhaal van een vrouw die uit vrije wil koos voor het Joodse volk en G'd. Ruth zei tegen haar schoonmoeder Naomi: "Jouw volk is mijn volk, jouw G'd is mijn G'd" (vergelijk Ruth 1:15-18). Dat is exact wat wij doen op Sjawoe'ot: wij hernieuwen onze keuze, wij zeggen opnieuw ja tegen de Thora.

Tot slot: de ochtend na de nacht
Als de ochtend aanbreekt, is de gemeenschap vaak moe, maar opgewekt. Met kringen onder de ogen en warme koffie nog in de hand, verzamelt men zich in de synagoge voor het ochtendgebed van Sjawoe'ot. Daar klinkt de lezing van de Tien Geboden. Wie goed luistert, hoort het niet als een oud verhaal, maar als een persoonlijke toespraak van G'd aan ieder van ons. De nacht van Sjawoe'ot leert ons dat openbaring niet iets is dat alleen in het verleden gebeurde. Wie wakker blijft, wie leert, wie verlangt – die zal de Sinaï opnieuw horen.

Sjawoe'ot valt dit jaar op 2 en 3 juni.

Een opa bestudeert samen met zijn kleinzoon de Thora, ter gelegenheid van Sjawoe'ot. | Foto: Flash90

Gods geschenk op Pinksteren

Op Pinksteren geeft God de wet aan Israël en op Pinksteren gedenken wij de uitstorting van de Heilige Geest. Wat heeft dat met elkaar te maken?

De eerste tarwe wordt geoogst aan de vooravond van Sjawoe'ot. | Foto: Flashgo

Pinksteren is een oogstfeest. Met Pasen gaat het om de eerste gerst, en met Pinksteren, vijftig dagen later, wordt de tarwe-oogst gevierd. Op Sjawoe'ot wordt dan ook het boek Ruth gelezen omdat Naomi en Ruth aan het begin van de tarwe-oogst uit Moab terugkeerden in Bethlehem. Maar er gebeurt op Pinksteren meer.

Het dienen van de Heere

Pinksteren hoort bij Pasen. De exodus staat niet op zichzelf. Bevrijd uit de slavendienst van Egypte zullen de kinderen van Israël nu de Heere dienen in het land dat God Zijn erfdeel noemt. En hoe dat dienen van de Heere moet, vertelt God als Hij Zich openbaart op de Sinaï. Daar zegt God hoe je als mens bedoeld bent. Op Pinksteren viert Israël het geschenk van de Thora.

Het is een Joodse traditie om in de nacht van Pinksteren op te blijven en bij elkaar te komen om de geboden van God te bestuderen. Om vervolgens bij het aanbreeken van de dageraad naar de tempel te gaan, zoals heel Israël bij de Horeb stond. En dat doen de volgelingen van Jezus ook, blijkt uit Handelingen 1. Voor die traditie is een verklaring. Zo wordt verteld dat de Israëlieten, toen ze bij de Horeb gehoord hadden dat God hen op de derde dag de Thora zou geven, vol blijdschap de dag ervoor naar bed gingen. Maar toen de volgende morgen aanbrak, was er niemand. Ze hadden zich allemaal verslapen. Daarom staat er geschreven: "Waarom was er niemand, toen Ik kwam, en antwoordde niemand, toen Ik riep?" (Jesaja 50:2) Om die zonde te repareren, begon de gewoonte van het waken.

Het geschenk van de Heilige Geest

Op de Pinkstermorgen, als de discipelen de Heilige Geest ontvangen en God loven met woorden en klanken die de Geest hen ingeeft, zegt Petrus: "Nu Jezus dan door de rechterhand Gods verhoogd is en de belofte van de Heilige Geest ontvangen heeft, heeft Hij uitgestort wat gij ziet en hoort, want voor u is de belofte en voor uw kinderen en voor allen, die verre zijn."

De Zoon mag dus van de Vader het beloofde geschenk van de Heilige Geest uitdelen. En dan heeft Petrus het over de gaven van het nieuwe verbond. Over dat geschenk had God gesproken door de profeet Jeremia. De dagen zouden komen dat God een nieuw verbond zou oprichten voor Juda en Israël:

de vergeving van alle zonden en de Heilige Geest die de wet in hun hart zou neerleggen (Jeremia 31). Zo zegent de Heere Zijn volk als voorbereiding op de komst van Zijn Koninkrijk, nu na de opstanding van Jezus de eindtijd is aangebroken.

Wet en Geest

De Heilige Geest en de wet staan dus niet tegenover elkaar. God schaft de wet niet af! Soms lijkt het daarop als de apostel Paulus zich tot de heidenen richt. Maar wat hij bedoelt, is dat niemand moet denken dat de *werken van de wet* (een heidense uitdrukking voor drie opvallende kenmerken van het Jodendom: het houden van de sabbat, het eten van koosjer voedsel, en de besnijdenis) een voorwaarde zijn om toegelaten te worden tot de gemeente van God. Heidenen hoeven niet eerst Joden te worden. Voor Israël was de wet ook nooit een voorwaarde geweest om volk van God te worden.

Maar Paulus wijst op nog iets anders. Als je wilt geloven, mag je delen in de Levende Thora, in het leven van Christus in Wie de volheid van God aanwezig is. Het gaat in de Thora om liefde, en het is niets minder dan de liefde van Christus die de Heilige Geest schenkt. Dat is het nieuwe en het rijke van Pinksteren en het is voor iedereen, ook voor mensen als de heidense Ruth.

De befaamde Bijbelleraar Derek Prince leerde ooit dat de vruchten van de Geest in Galaten 5 in feite variaties op het thema liefde zijn:

*Blijdschap is liefde die zich verheugt.
Vrede is liefde die aanvaardt.
Geduld is liefde die verdraagt.
Vriendelijkheid is liefde die anderen dient.
Goedheid is liefde die het beste zoekt.
Geloof is liefde die zijn beloften houdt.
Zachtmoedigheid is liefde die bewogen is met de pijn van anderen.
Zelfbeheersing is liefde die regeert.*

Ondertussen blijven de geboden zoals God die gesproken heeft tot de kinderen van Israël staan. Geen tittel en jota vervalft. De wet is heilig en goed. De Heilige Geest trekt de woorden van God, eenmaal gesproken, niet in, maar Hij legt het verlangen de Heere lief te hebben en te dienen in het hart van Zijn kinderen.

Matteüs 5:10
"Zalig zijn zij die vervolgd worden om de gerechtigheid, want van hen is het Koninkrijk der hemelen."

Vervolgd om de gerechtigheid

Voor de vervolgd geldt dezelfde belofte als voor de armen van geest in de eerste zaligspreking: van hen is het Koninkrijk der hemelen. Er is dus een parallel met die zaligspreking, en daardoor ook met de derde: "De zachtmoedigen zullen het land beërven". Het Koninkrijk der hemelen is de heerschappij van God, op aarde zoals in de hemel. In de Joodse traditie is geleerd: "Heel Israël heeft een aandeel in de Komende Wereld, want er is gezegd: 'Uw volk, allen rechtvaardigen, zullen voor eeuwig het land beërven. Zij zullen een stekje zijn, door Mij geplant, een werk van Mijn handen, opdat Ik verheerlijkt zal worden' (Jesaja 60:21, vertaling aangepast)."

Het bezit van het land wordt daarin dus gelijkgesteld met de Komende Wereld. En dat is voor het volk Israël, dat geheel en al rechtvaardig is. Daar staat het woord *tsaddiek*, dat samenhangt met *tsedaka*, gerechtigheid, het kernwoord in deze zaligspreking. Rechtvaardig wil zeggen: verlangend om te leven overeenkomstig Gods geboden. Gerechtigheid is, zoals we al eerder overwogen hebben, vaak een actief begrip bij Matteüs. Het gaat om gerechtigheid doen. In het Jodendom is dat gerechtigheid die gekleurd wordt door barmhartigheid, waarmee aan de minderbedeelde recht gedaan wordt. Als dat in deze zaligspreking ook het geval is, betekent dat dat wie goed doet, niet altijd meteen goed ontmoet, maar vervolging.

Gerechtigheid is een kenmerk van het Koninkrijk van God. Wie dat nastreeft, zal tegenstand ontmoeten, maar daarmee ook deelhebben aan het Koninkrijk. In zijn uiterste consequentie ziet het misschien ook op het martelaarschap. In het Jodendom wordt dat de 'heiliging van de Naam' genoemd: er kan een situatie zijn waarin je je leven moet geven omwille van de heiligheid van Gods Naam.

Het is opmerkelijk dat Jezus het in de tegenwoordige tijd zegt: het Koninkrijk is van hen. Zij hebben er nu al deel aan. Het uitoefenen van deze gerechtigheid in de zin van liefdedienst is dus ook iets waarin het Koninkrijk van God zich nu al manifesteert.

Zaligsprekingen

Drs. Kees de Vreugd
» kdvreugd@cvi.nl

Geplant in het land

“Ik zal Mij over hen verblijden en hun goeddoen. En Ik zal hen in getrouwheid in dit land planten, met heel Mijn hart en met heel Mijn ziel.”

Jeremia 32:41

Duizenden en duizenden Joden vertrekken elk jaar naar Israël om daar een nieuw leven op te bouwen. Ze keren terug naar het land van hun voorouders. De redenen zijn heel divers: geen perspectief in het thuisland, op de vlucht voor oorlog, herenigen met familie in Israël, verlangen naar thuis. We helpen bij de terugkeer, én we steunen de mensen ook bij de integratie in Israël.

Wie naar Israël vertrekt, merkt dat het vinden van je eigen plek niet makkelijk is, maar wel belangrijk. Er zijn allerlei mogelijkheden om die overgang makkelijker te maken. Als Christenen voor Israël helpen we daarbij. We steunen First Home in the Homeland (eerste thuis in het thuisland), waar gezinnen een warm ontvangst krijgen op een kibboets en hulp bij de eerste stappen in Israël. We maken het mogelijk dat mensen een opleiding kunnen volgen of werk krijgen. Vaak zijn de eisen anders dan in het land waar ze vandaan

komen, of bestaat de baan die ze hadden niet in Israël. Werk is een belangrijk onderdeel van integreren in Israël. En we staan ook klaar als er extra hulp nodig is om de weg te vinden in het woud van de Israëlische bureaucratie of acute medische hulp nodig is.

» [Lees op deze pagina's de verhalen over mensen hun thuis vinden in Israël; hoe zij geplant worden in het land, dankzij uw steun en gebed.](#)

Shivat Zion ontzorgt nieuwkomers in Israël

Shivat Zion is een Israëlische non-profitorganisatie die zich inzet voor het ondersteunen van Joden uit Europa en Latijns-Amerika bij hun terugkeer naar en integratie in Israël, op alle mogelijke vlakken, met aandacht voor culturele gevoeligheden. Shivat Zion doet het werk vanuit ideologische overtuiging gebaseerd op Psalm 126, waaruit de naam ook uit voortkomt. Een van de mensen die zij mochten helpen, is Irina.

Van angst naar vrijheid

Na de ineenstorting van de Sovjet-Unie bouwde Irina een nieuw leven op in Duitsland, waar ze haar dochters opvoedde in een levendige Joodse gemeenschap in Wuppertal. Ze droegen trots hun Magen David-hangertjes en droomden van Israël. Maar alles veranderde toen hun synagoge werd bestookt met brandbommen. Angst sloeg toe. Het gezin verborg hun Joodse identiteit, vermeed gemeenschapsbijeenkomsten en voelde zich niet meer veilig.

Medische hulp

Een van Irina's dochters maakte uiteindelijk alija (naar Israël emigreren) met haar man, Eitan, en vestigde zich in Afula. Maar het leven in Israël was zwaar—Eitan was al meer dan een jaar werkloos, en er was een derde kind op komst. Irina, die met gezondheidsproblemen kampte, besloot haar angst opzij te zetten en zich bij hen te voegen in Israël. Dat was het moment waarop ze Shivat Zion ontdekten. Ons team kon helpen, zorgde voor hun rechten en toeslagen, herschreef Eitans cv en koppelde hem aan een baan bij Cross River Bank. We hielpen Irina ook om noodzakelijke medische hulp en huisvestingsondersteuning te krijgen. Nu is het gezin bezig zich opnieuw op te bouwen, met hoop, waardigheid en stabiliteit.

Informatie en uitleg over wat er komt kijken bij het maken van alija en integratie in Israël.
| Foto: Shivat Zion

Steun de integratie

Steun de integratie van Joden in Israël.

Maak uw bijdrage over op NL38 ABNA 0529 310 252 onder vermelding 'geplant in het land'.

Joods Agentschap helpt op praktische wijze

Tijdens hun eerste maanden in Israël wonen veel nieuwe immigranten in een van de 23 absorptiecentra of kibboetsen van het Joods Agentschap. Via de centra kunnen de immigranten gebruik maken van een netwerk van diensten die hun overgang vergemakkelijken en hun volledige deelname aan de Israëlische samenleving bevorderen.

De ondersteuning van het Joods Agentschap richt zich op programma's die nieuwe immigranten helpen integreren in Israël, waaronder: intensieve Hebreeuwse taalcursussen, vieringen van Joodse en Israëlische feestdagen, excursies naar interessante plaatsen om meer te leren over het Jodendom, het zionisme en het leven in Israël, workshops voor arbeidsbemiddeling en opleidingsmogelijkheden.

Win-winsituatie

Veel van de absorptiecentra bevinden zich in steden in de noordelijke of zuidelijke regio's van Israël. Dit is een win-winsituatie: Israël streeft ernaar om deze gebieden verder te ontwikkelen en na voltooiing van het beroepsopleidingsprogramma hebben nieuwe immigranten meer kans om er op lange termijn redelijk geprijsde huisvesting en werkgelegenheid te vinden. Bovendien is er veel vraag naar deze beroepen, wat zorgt voor een levensvatbaar loopbaantraject en een succesvolle overgang naar de Israëlische samenleving.

We ondersteunen specifiek programma's waarmee artsen hun Israëlische certificering krijgen, programma's voor tandartsassistent, softwareontwikkelaar en elektrotechnicus.

Aan de studie om het Hebreeuws onder de knie te krijgen. | Foto: Joods Agentschap

First Home-programma geeft nieuwkomers goede start

Rafael en Fernanda brengen dochter Liana naar school voor haar eerste schooldag. | Foto: Joods Agentschap

Nieuw begin

Een kibboets is altijd een goede keuze voor een zachte landing en een nieuwe start na het maken van alija (emigratie naar Israël), vooral voor een gezin. Dit is precies wat er gebeurde met de familie Bitterman uit Brazilië.

Iedereen in de kibboets kent ze, iedereen is dol op ze. Rafael (43 jaar), zijn vrouw Fernanda (34 jaar) en hun kleine prinses Liana (7 jaar) kwamen twee jaar geleden naar Israël en werden ondergebracht in kibboets Revivim. Ze vlogen letterlijk de halve wereld over om thuis te komen. Door een gelukkig toeval werden ze niet alleen deelnemers aan het integratieprogramma, maar ook mijn burens. Dus brachten we vele gelukkige uren samen door, op één gezellig balkon, en vierden we samen de Joodse feestdagen.

In het begin hadden onze kinderen geen mogelijkheid om in één gemeenschappelijke taal te communiceren. Mijn zoon heeft Russisch als moedertaal, terwijl Liana Portugees spreekt. Het duurde slechts drie weken voordat ze samen Hebreeuws begonnen te spreken.

De alija was voor hen geen spontane beslissing. Rafael wist altijd al van zijn Joodse wortels en was trots op zijn afkomst. Fernanda steunt hem volledig. Ze trouwden zelfs onder de choepa, volgens de Joodse traditie. Bovendien waren zijn ouders kort daarvoor ook naar Israël verhuisd. Het eerste wat Rafael na aankomst deed, was een Israëlische vlag op het balkon plaatsen. Natuurlijk konden ze bij Rafaels ouders in de stad wonen, maar ze besloten via het programma te komen vanwege de betere integratiemogelijkheden voor hun dochter en de intensieve Hebreeuwse les voor hen.

In Brazilië werkte Rafael als fysiotherapeut en Fernanda als verpleegkundige. Daarom was het erg belangrijk voor hen om de taal op hoog niveau te leren. Ze werken momenteel niet in hun vakgebied, maar hebben grote vorderingen gemaakt in het Hebreeuws. Rafael werkt in de plaatselijke supermarkt, Fernanda is tijdelijk gestopt met werken op de kleuterschool van de kibboets omdat er onverwachts een wonder gebeurde... er is een kindje op komst.

Een goede keus

Emigreren naar Israël is geen makkelijke keus, zeker als je geen twintiger meer bent. Igor (60) en Elena (54) uit Poltava in Oekraïne deden het uiteindelijk toch.

Igor vertelt: “In 1986 was ik een van de mensen die moest zorgdragen voor de afhandeling van het ongeluk in de kerncentrale van Tsjernobyl. Daarna moest ik een lange en frequente behandeling ondergaan. Mijn gezondheid was ondermijnd en ik wist niet zeker of ik mijn gezin in een ander land zou kunnen onderhouden en voeden.” De tijd verstreek, hun zonen werden volwassen en namen zelf de beslissing om naar Israël te vertrekken. “Hun emigratie hielp ons onze angsten te overwinnen en ons eigen vertrek te plannen.” Omdat ze al lang over verhuizen nadachten, hadden ze de kwestie zorgvuldig onderzocht en hadden ze al vaak van het “Eerste thuis in het thuisland”-programma gehoord. Ze wisten niet zeker of ze vanwege hun leeftijd aan het programma zouden kunnen deelnemen. “Ik besloot het risico te nemen en nam contact met hen op. Valeria luisterde naar ons verhaal en beloofde te helpen. Zo kwamen we na een paar maanden terecht in de prachtige kibboets Ashdot Yaakov, vlak bij het Meer van Galilea.”

Vandaag de dag woont het echtpaar nog steeds in de kibboets Ashdod Yaakov. Ze hebben hun studie Hebreeuws afgerond en zijn op zoek naar werk en een plek om te wonen in de stad, dicht bij hun zoons. Christenen voor Israël en het integratieprogramma hebben hen geholpen deze belangrijke stap te zetten en herenigden hen met hun kinderen in het Beloofde Land. Igor en Elena zijn enorm dankbaar voor iedereen die ze onderweg hebben ontmoet en zijn oprecht blij dat ze een nieuw leven kunnen beginnen in Ashdod Yaakov in de Jordaanvallei!

Valeria Zakharov, programmamanager First Home in the Homeland

Igor en Elena. | Foto: Joods Agentschap

Israël onder vuur van bondgenoten

Terwijl Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk op 20 mei jl. ongekende maatregelen aankondigden tegen Israël vanwege diens oorlog tegen Hamas in Gaza, schaarden enkele van Jeruzalems trouwste bondgenoten zich juist nadrukkelijk achter de Joodse staat.

In heel Europa zijn al sinds 7 oktober 2023 anti-Israëldemonstraties en worden regeringen onder andere opgeroepen Israël te boycotten.
| Foto: Shutterstock

Hongarije trok zich terug uit het Internationaal Strafhof, en de Argentijnse president kondigde een officieel bezoek aan Israël aan – zijn tweede staatsbezoek in Jeruzalem dit jaar.

De uiteenlopende internationale reacties onderstrepen hoezeer het conflict niet alleen samenlevingen intern splitst, maar ook diepe breuklijnen veroorzaakt binnen de internationale gemeenschap.

Concrete maatregelen

De Frans-Britse aankondiging – ook ondertekend door Canada – veroordeelde Israëls besluit om zijn offensief tegen Hamas uit te breiden, en waarschuwde dat het geweld te veel burgerslachtoffers eist. “Als Israël het hernieuwde militaire offensief niet staakt en de beperkingen op humanitaire hulp niet opheft, zullen we verdere concrete maatregelen nemen,” luidde de verklaring. De Franse minister van Buitenlandse Zaken, Jean-Noël Barrot, verklaarde op France Inter dat deze maatregelen onder meer de erkenning van een Palestijnse staat zouden kunnen omvatten. Hij sprak tevens steun uit voor het voorstel van zijn Nederlandse ambtgenoot Caspar Veldkamp om de associatie-overeenkomst tussen de EU en Israël – een belangrijk handels- en samenwerkingsverdrag – te herzien of zelfs op te schorten.

Verdeeldheid

Een dergelijke stap vereist echter unanieme instemming van alle 27 EU-lidstaten, waaronder ook Israëls bondgenoot Hongarije. België, dat onder zijn vorige, door socialisten geleide regering Israël nog publiekelijk beschuldigde van “genocide”, zou onder premier Bart de Wever (N-VA) nu juist bescherming kunnen bieden aan Israël. De Wever ontkende vorige maand publiekelijk dat er sprake is van genocide, sprak zich uit tegen erkenning van een Palestijnse staat en suggereerde dat de arrestatiebevelen van het Internationaal Strafhof weinig betekenis hebben. Zijn minister van Buitenlandse Zaken, Maxime Prévot (Les Engagés), pleitte daarentegen wél voor sancties tegen Israël. De spanningen binnen de Belgische regering weerspiege-

len een vergelijkbare verdeeldheid in Nederland, waar de pro-Israëlsche PVV-coalitie onder druk staat van partners, waaronder Veldkamps centristisch NSC.

Luide kritiek

In Frankrijk grijpt de rechtse Rassemblement National van Marine Le Pen de anti-Israëlsche houding van president Emmanuel Macron aan voor felle kritiek. In een zeldzaam interview met een Israëlische televisiezender zei Le Pen: “In een tijd waarin Israël een oorlog tegen terreur voert, heeft het de steun van zijn vrienden nodig.” Tegelijkertijd klinkt uit linkse regeringen elders in Europa steeds luidere kritiek op Israël. De Spaanse premier Pedro Sánchez noemde Israël vorige week voor het eerst publiekelijk een “genocidestaat” tijdens een parlementair vragenuur.

Hongarije en Argentinië

Israëls bondgenoten blijven ondertussen hun steun betuigen. Het Hongaarse parlement bekrachtigde dinsdag het besluit van premier Viktor Orbán om uit het verdrag van het Internationaal Strafhof te stappen, nadat dat hof besloten had premier Benjamin Netanyahu en ex-Defensieminister Yoav Gallant te vervolgen voor oorlogsmisdaden. Ook de Argentijnse president Javier Milei kondigde dinsdag aan dat hij in juni naar Israël zal reizen voor overleg over de gijzelaars in Gaza – volgens Israël zijn er nog ongeveer twintig in leven. De timing van Milei’s verklaring, als uitgesproken supporter van Israël, zette direct een rem op de Frans-Brits-Canadese diplomatieke druk.

Duitse steun

Duitsland, de grootste economie van de Europese Unie en een sleutelfiguur in het Europese buitenlandbeleid, heeft onder voormalig bondskanselier Olaf Scholz een stille, pro-Israëlsche koers gevolgd. Die lijn lijkt ook onder zijn pas ingezworen opvolger, Friedrich Merz van de conservatieve CDU, niet te veranderen – zeker niet in Israëls nadeel. Het recente bezoek van de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, Johann Wadephul, aan Israël onderstreepte deze voorzichtige

benadering. Hoewel hij zijn twijfels uitsprak over de mogelijkheid om het conflict in Gaza met “militaire middelen” op te lossen, benadrukte hij tegelijkertijd de “onwankelbare” Duitse steun voor Israëls veiligheid. Terwijl landen als Spanje, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk Israël momenteel een wapenembargo opleggen vanwege de oorlog in Gaza, zet Duitsland juist in op nauwere defensiesamenwerking. Volgens het defensieplatform *Hartpunkt* is Berlijn van plan het Israëlische raketafweersysteem Arrow 4 aan te schaffen – nog voordat het volledig ontwikkeld is. Vorig jaar sloot Duitsland al een overeenkomst van bijna vier miljard euro voor de aankoop van het Arrow 3-systeem.

Afhankelijkheid

Netanyahu heeft herhaald dat Israël Hamas volledig zal ontmantelen na de aanval van 7 oktober 2023, waarbij ongeveer 1.200 mensen werden gedood en 251 gegijzeld – een aanval die de huidige oorlog ontketende. Hoewel Netanyahu onlangs instemde met beperkte humanitaire hulp aan Gaza – blijkbaar naar verluidt om aan Amerikaanse voorwaarden voor verdere steun te voldoen – kondigde hij tegelijkertijd een intensivering van de militaire campagne aan. Macron gaf toe dat het lastig is Israël te dwingen tot een koerswijziging zolang het rekt op Amerikaanse steun. “We hebben de Verenigde Staten nodig. President [Donald] Trump heeft de touwtjes in handen. Ik heb harde woorden gehad met premier Netanyahu. Ik werd boos, maar Israël is niet afhankelijk van ons – zij zijn afhankelijk van Amerikaanse wapens,” zei Macron vorige week op tv.

Relatie met VS

De VS hebben Netanyahu’s intentie om Hamas te vernietigen publiekelijk niet ondermijnd. Washington zou vooraf op de hoogte zijn gebracht en mogelijk zijn akkoord hebben gegeven. Tijdens zijn recente bezoek aan Saoedi-Arabië, Qatar en de Verenigde Arabische Emiraten leek Trump Israëls militaire campagne te rechtvaardigen en eventuele verdeeldheid met Israël te ontkennen. “Je moet 7 oktober niet vergeten – een van de gewelddadigste dagen in de wereldgeschiedenis,” aldus Trump. “Bibi is boos, en dat zou hij ook moeten zijn.”

Dat Trump niet naar Israël reisde, maar wel via onderhandelingen met Hamas de vrijlating van gijzelaar Edan Alexander bewerkstelligde, werd door sommige media gezien als een teken van afstand. Een bron vertelde *The Washington Post* dat Trump Israël zou “verlaten” als de oorlog niet stopt, maar een andere functionaris zei tegen Ynet: “Dat is een leugen. Het idee dat we Israël zouden laten vallen, is absurd.”

Steun in Israël

Gerald Steinberg, oprichter van de organisatie NGO Monitor in Jeruzalem, vatte samen wat veel Israëli’s denken over de internationale druk op Israël. “Deze regeringen hebben geen realistisch beleid – in plaats daarvan herhalen ze de façade van permanent Palestijns slachtofferschap, ten koste van Israël,” zei hij tegen *Israël Aktueel*. “Door tegelijkertijd de gruwelijke realiteit van de gruweldaden van 7 oktober uit te wissen en miljarden aan belastinggeld dat werd gebruikt om een enorme terreurinfrastuctuur op te bouwen te negeren, stellen ze Hamas en zijn bondgenoten in staat zich te herstellen en deze verschrikkingen opnieuw te plegen.” Volgens opiniepeilingen steunen Israëli’s in overgrote meerderheid de inspanningen om Hamas omver te werpen.

Misschien had Sadat gelijk

Toen ik in de jaren zeventig voor het eerst naar Gaza ging, was dat met mijn toekomstige schoonvader, die daar zijn Peugeot 404 liet repareren. Gaza was toen een slaperige, stoffige omgeving, waar je heerlijk hummus kon eten onder het genot van een glas ijskoud citroensap.

Bij de ingang van de 'stad' zag je de enige fabriek die ze daar hadden: de Seven Up-fabriek, waardoor hun product met humor Seven Up M.I.G. (made in Gaza) werd genoemd. De bewoners van Gaza waren hardwerken-de mensen, die de Israëli's met open armen ontvingen. Velen van ons kwamen er ook om goedkoop in te kopen, want alles kon je daar voor spotgoedkope prijzen krijgen, vooral groente en fruit.

In de jaren negentig van de vorige eeuw 'bezocht' ik Gaza als reservist in ons leger. Het verval was opmerkelijk. Niet dat Gaza ooit op New York leek, maar er was geen onderhoud, geen orde en geen wet. De mensen die ik kende van mijn bezoeken met mijn schoonvader, waren gedeprimeerd: aan de ene kant waren wij, de bezetter, overal. Aan de andere kant was de weigering van de Egyptische president Sadat, om Gaza terug te nemen als onderdeel van het vredesakkoord uit 1978 met Israël een klap in het gezicht geweest voor de Gazanen. Sadat zou zijn beslissing hebben uitgelegd aan premier Begin met de zin "dat vuilnis mag je houden", wijzend op de eeuwenlange ruzies en moorden tussen de diverse families in Gaza. Ik sprak soms met mijn kennissen in Gaza, maar die werden langzamerhand banger en banger om met Joden te praten.

Twintig jaar geleden trok Israël zich eenzijdig terug uit Gaza. We lieten huizen, landbouw en kleine fabriekjes achter, die meteen werden verwoest door Hamas. De verwoestingen troffen ook de Seven Up-fabriek, want volgens Hamas was alles wat Joods en westers was, onrein en dus crimineel. Gaza werd een super-islamitische regio in de ijzeren greep van Hamas. De bevolking werd tussen hamer en aambeeld geplaatst: óf je bent loyaal aan Hamas, óf je bent een verrader die met Israël heult.

Na drieduizend jaar werd Gaza plotseling Palestina genoemd, wat niet alleen historisch onjuist was, maar ook nóg een klap in het gezicht van de Gazanen was: ze hadden nooit wat gehad met het Palestijnse verhaal. De wereld noemde hen nu Palestijnen en, ondanks dat Israël sinds 2005 weg was uit Gaza, eiste de

Een straat in Gaza, 1969. Een medewerker van de overheid schildert de strepen van het zebrapad weer wit. | Foto: GPO, Moshe Milner

wereld dat Israël de bezetting van Gaza zou eindigen. Volgens het interim-vredesakkoord met de Palestijnse Autoriteit uit 1994 konden goederen slecht via Israël naar Gaza komen en kreeg Israël het recht alle import te controleren. Dat noemde de wereld een blokkade. Israël zou Gaza hermetisch dicht hebben gegoooid, alhoewel de enige grens met Gaza die volkomen afgesloten was, de grens met Egypte was. Daar vonden ze een oplossing voor: er werden diepe en brede tunnels gegraven onder de grens tussen Gaza en Egypte. De meeste werden ontdekt en afgesloten door Egypte, dat zelfs water en gas gebruikte om de tunnels onbruikbaar te maken. Enkele bestaan nog tot de dag van vandaag. Van alles wordt door deze tunnels gesmokkeld: wapens, raketten, gestolen wagens uit Europa.

Sinds 7 oktober 2023 is Gaza veranderd in een spookstad. De omstandigheden zijn verschrikkelijk. Onmenselijk. Oorlog is een hel en valt nooit goed te praten, hooguit kun je uitleggen waarom, maar dan zijn er twee zijden van de medaille. Slechts één ding is mij duidelijk: Gaza zal nooit meer een slaperig, stoffig stadje zijn. Niemand zal nog naar Gaza reizen om fruit te kopen of om de auto te laten repareren. Persoonlijk zal ik, sinds 7 oktober 2023, Gaza niet missen. Hooguit de heerlijke hummus onder het genot van een glas ijskoud citroensap. Wij, Israëli's, willen Gaza nooit meer terug. En ik heb geen idee of zelfs de Gazanen Gaza nog terug willen. Misschien had Sadat gelijk.

In memoriam Krijn de Jong (1945-2025)

Foto: D. van der Wouden, Cvl

Geboren werd hij in Dirksland in een hervormd gezin, overleden is hij dinsdag 29 april 2025 in het Academisch Ziekenhuis in Groningen op 79-jarige leeftijd: Krijn de Jong.

Vanaf 1972 werkte Krijn in Amsterdam, waar hij medewerker was van het opvangcentrum van Tot Heil des Volks in de Willemsstraat in de Jordaan. Daar woonde hij met zijn vrouw Trijntje en zijn groeiende gezin - zij kregen zes kinderen - boven het crisiscentrum. Samen zorgden zij voor armen, verslaafden, zwervers en vele anderen die dringend hulp nodig hadden. In 1983 verhuisden zij naar Urk, waar Trijntje vandaan kwam. Zij hadden er een 'open huis'.

Krijn de Jong was één van de bekendste medewerkers - 'het gezicht' - van Tot Heil des Volks. In de 43 jaar dat hij aan 'het Heil' verbonden was, maakte hij meerdere directiewisselingen mee. Krijn hield vast aan de uitgangspunten, waarmee reveilpredikant ds. Jan de Liefde in de negentiende eeuw dit werk begonnen was:

een helpende hand bieden aan mensen die tussen wal en schip dreigden te komen, in welke vorm dan ook. Zijn drijfveer daarin was zijn liefde voor de Here Jezus Christus. Na zijn pensionering in 2015 hield hij vast aan deze evangelisch-reformatorische houding en ging hij gewoon door met zijn hulpverlening. In het blad *De Oogst* schreef hij vele indringende artikelen. Zijn liefde voor Israël, land, volk en staat, kwam daarin regelmatig duidelijk naar voren. Die liefde uitte hij ook als lid van de redactie van het tijdschrift *Profetisch Perspectief*, een uitgave van Christenen voor Israël. In de lokale krant *Urkerland* verscheen regelmatig een column van zijn hand.

De laatste tijd ging zijn gezondheid sterk achteruit; desondanks liet hij toch regelmatig van zich horen en bleef hij omzien naar mensen in nood. Wij gedenken Krijn de Jong met liefde en in dankbaarheid. Moge zijn gedachtenis tot zegen zijn. | Tekst: Pim van der Hoff

JAFFA houdt haar vleugels gespreid,

niet voor even zoals de zwaluw,
maar permanent want, de hartenkreten om

Opvang
Opvoeding
Opleiding

Aandacht
Begeleiding
Voedsel

bankrekening nummer:
NL12 RABO 0335 5422 39

uit kleine en grote harten houden niet op.
Helpt u mee om de vleugels gespreid te houden?
Dank u wel – Toda raba

Website: www.jaffaproject.nl
Facebook: Jaffa-Project Nederland.

Heeft u onze mei-nieuwsbrief nog niet?
Die ligt voor u klaar bij onze secretaris.

tel. 0548-61 17 48
e-mail: info@jaffaproject.nl

Informatie sponsor plan via:
tel. 06 83 21 01 54
e-mail: sponsorplan@jaffaproject.nl

Met een legaat of plaats in uw testament voor de kinderen van Jaffa reikt u hen de hand naar een betere toekomst. Informatie: penningmeester@jaffaproject.nl

AMCHA ISRAEL

In Israël wonen nog 130.000 overlevenden van de Holocaust.

AMCHA biedt psychosociale hulp in 15 behandel centra aan 19.000 getraumatiseerde mensen.

Steun Vrienden van Amcha Nederland Amersfoort
IBAN NL42 ABNA 049 06 06 210

www.amcha.nl

WORD DONATEUR EN VUL DE BON IN

- ☐ Ik wil het werk van Amcha ondersteunen en word donateur.
Bedrag: per maand / jaar*
- ☐ Ik wil de nieuwsbrief ontvangen. Per e-mail / post*
- ☐ Ik wil het werk van Amcha onder de aandacht brengen in mijn omgeving.
Stuur mij svp: 10 / 25 / 50 folders* * Svp doorhalen wat niet van toepassing is.

Naam en voor letter, m/v*

Straat en huisnummer

Postcode en woonplaats

E-mailadres

Telefoonnummer

Insturen in een envelop naar: Stichting Vrienden van Amcha Nederland,
Postbus 1197, 3800 BD, Amersfoort (of mail naar info@amcha.nl)

ACTIERENTE!

Heeft u een mooi geldbedrag op uw bankrekening staan, maar weet u nog niet precies wanneer u het nodig hebt? Dan is onze actierente voor u de ideale oplossing! Met onze actierente krijgt u 4,5% rente op jaarbasis met een korte opzegtermijn, zodat het geld altijd makkelijk en snel terug te roepen is als u het weer nodig hebt!

4,5%

Met een korte opzegtermijn van twee weken!

Van Dam, Van Dam & Verkade
INVESTEREN IN ONROERENDE ZAKEN

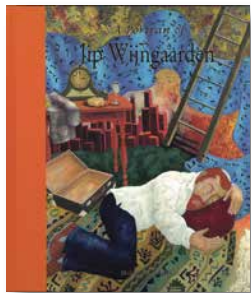
Bel ons op:

020 - 4896 500

'A Portrait of Jip Wijngaarden'

In het kader van haar expositie *Ademtocht* in de Jacobijnerkerk in Leeuwarden, is het boek *A Portrait of Jip Wijngaarden* verschenen. Het boek schetst een beeld van het leven en werk van de kunstenares. Naast bijdragen van onder andere Jeroen Krabbé en Eppo Bruins bevat het boek vooral veel afbeeldingen van Jips kunstwerken. Bij sommige staat er uitleg bij, maar het merendeel is zonder tekst. De kunstwerken spreken eigenlijk ook voor zichzelf. Wijngaarden baseert haar werk op Bijbelse thema's en gebruikt, zoals ze zelf zegt, een werkwijze die doet denken aan de gelaagde manier van Hebreeuws lezen. Hierdoor blijf je als lezer van het boek ook staren naar haar kunstwerken om al die diepere en meerdere lagen te ontdekken. De uitgave is bovendien prachtig vormgegeven; de kleuren van de schilderijen springen als het ware van de bladzijden. Het boek is een aanrader voor wie Wijngaardens werk kent en liefheeft.

A Portrait of Jip Wijngaarden; Uitgeverij Art Revisited; € 39,00; te koop via israelwinkel.nl.

Israël/Palestina – Het lege land

"Israël wordt Palestina", zo lezen we in het voorwoord. "Palestina blijft bijna tweeduizend jaar een 'leeg land'. Tegen de tijd dat Palestina weer Israël wordt, begint het land te bruisen, maar ontstaan ook de problemen. Door dit boek te lezen, kunt u de problemen die ontstonden rond het stichten van de staat Israël beter begrijpen." Auteur Benedictus plaatst die problemen in een Bijbels perspectief. Hij haalt Bijbelteksten aan en vertelt belangrijke historische feiten en gebeurtenissen. Hij hanteert daarbij een chronologische volgorde en vult waar nodig zijn verhaal aan met een kaartje en statistiek. Geschikt voor wie zijn kennis wil opfrissen, of om na te denken hoe Gods Woord betekenis heeft vandaag de dag.

Israël/Palestina – Het lege land; Geert Benedictus; € 17,95; te koop via israelwinkel.nl.

Verschenen**De canon van de 7de oktober**

Aan de hand van de gebeurtenissen op 7 oktober 2023 in kibboets Kfar Aza, duikt de schrijver in het Israëlisch-Palestijnse conflict. Hij laat zien dat een vertekend beeld van de werkelijkheid antisemitisme aanwakert, en beschrijft een – in zijn ogen – voor de hand liggende oplossing.

De canon van de 7de oktober; Reginald Melchers; Uitgeverij Aspekt; € 24,95.

Kampdokter

De Joodse Isaac Cohensius werd via Westerbork naar de zogeheten 'Cosel-kampen' in de buurt van Auschwitz-Birkenau gestuurd. In deze dwangarbeiderskampen werd hij – als gevangene – door de SS als arts aan het werk gezet. Dit boek vertelt van zijn onmogelijke taak als arts in de kampen, gewantrouwd door zijn Joodse medegevangenen en geminacht door de SS.

Kampdokter in dwangarbeiderskampen onder de rook van Auschwitz; Isaac Cohensius; Uitgeverij Verbum; € 24,50.

Het krijstrepent verzet en de broers Van Hall

De broers Van Hall werden ook wel 'de financiers van het verzet' genoemd. Tijdens de jaren 1943-1945 bedenken ze een slimme, maar ook zeer gewaagde 'wisseltruc' in de kluis van De Nederlandsche Bank, onder het oog van de Duitse bezetter.

Het krijstrepent verzet en de broers Van Hall; Willem de Bell; Walburg Pers; € 24,99.

Van der Hermon naar Golgota

Het verhaal van Jezus' reis van Caesarea Filippi naar Jeruzalem, kruisiging en opstanding. De verhaalvorm kent een chronologische volgorde, met veel aandacht voor de Joodse achtergrond en cultuur in het Judea en Galilea van de eerste eeuw.

Van der Hermon naar Golgota; Tjerk Dijkstra; Uitgeverij Toetssteen; € 24,50; te koop via israelwinkel.nl.

Het Evangelie naar Mattheüs

Een Bijbelverklaring die niet alleen een diepgaande bestudering van de tekst biedt, maar ook verrassende vertalingen en verrassende inzichten oplevert.

Het Evangelie naar Mattheüs (deel 1); Gert van de Weerd; PMI Boeken; € 74,50; te koop via israelwinkel.nl.

Kamp Vught 1942-1944

Een onderzoek naar de geschiedenis van het kamp en de drijfveren van de (SS-)daders, en de maatschappelijk en sociale context waarin ze opereerden.

Kamp Vught 1942-1944; Bert Oomen; Walburg Pers; € 39,99.

Omdat ik geen lam voor de wolven wil zijn

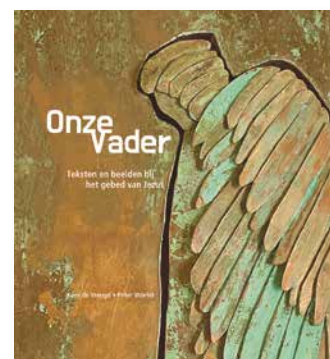
De laatste jaren verschijnen er veel boeken met getuigenissen van overlevenden van de Holocaust. Dit boek gaat ook over de oorlog, maar dan over een aspect waar nog weinig over gepubliceerd is: het verzet van Joden. Dat verzet was veelkleurig en veelzijdig, zo blijkt uit dit goed leesbare boek. Elk hoofdstuk schets een vorm van verzet, aan de hand van concrete voorbeelden. Er waren protesten tegen ontslag, er werden illegale bladen gedrukt, hulp bij onderduik en ontsnapping, gewapend verzet. Het onderduiken zelf heeft een apart hoofdstuk in dit boek. Misschien vormt het opnemen van dit hoofdstuk wel het antwoord op de vraag of onderduiken een vorm van verzet is. Tegelijk schrijft de auteur in een mooi afsluitend hoofdstuk dat de meningen verschillen over onderduik: is het verzet, of ongehoorzaamheid? Wat het antwoord ook is, dit is een nuttig en prettig leesbaar boek over een onderwerp waar tot nu toe weinig aandacht voor is geweest.

Omdat ik geen lam voor de wolven wil zijn – Joods verzet in Nederland in de Tweede Wereldoorlog; Ben Braber; Uitgeverij Balans; € 21,99.

Onze Vader

Hoe vaak bidden we het 'Onze Vader'? Ontelbaar veel keren. Hoe vaak staan we stil bij de woorden van dit gebed? Waarom koos de Here Jezus voor deze woorden? Was het willekeur? Iets nieuws? Wie zich verdiept in dit gebed ziet de rijkdom ervan en de onlosmakelijke band met het Joodse volk waarbij de Here Jezus hoort. Kees de Vreugd neemt u als lezers mee in de achtergronden van elke bede: waar het vandaan komt, welke diepere betekenis erin ligt, wat kunnen we ervan leren. Het boek is schitterend geïllustreerd door kunstenaar Peter Wortel. Daarmee is het boek mooi om te krijgen, maar zeker ook geschikt om cadeau te doen.

Onze Vader – teksten en beelden bij het gebed van Jezus; drs. Kees de Vreugd; Chai Pers; € 8,95; te koop via israelwinkel.nl.

Nieuw licht op oude woorden

Met deel 2 en 3 van *Nieuw licht op oude woorden* voltooit Marc de Klijn zijn studies over alle parajot, de wekelijkse voorlezingen in de synagoge uit de Thora, die hij bespreekt in samenhang met gedeelten uit het Nieuwe Testament. De auteur laat zien dat het christelijk geloof onuitwisbare Joodse wortels heeft, maar ook dat de Messias in de gestalte van Jesjoea, Jezus, al op aarde is geweest en bovendien zal terugkeren.

Marc wil met zijn boeken *Nieuw licht op oude woorden* een brug slaan tussen Joden en christenen, zodat zij elkaar mogen herkennen en respecteren in het geloof in één en dezelfde God. Tegelijk laat hij licht schijnen op de actualiteit waarin wij leven.

Nieuw licht op oude woorden; Marc de Klijn; Uitgeverij Buijten en Schipperheijn; € 29,90 per deel; te koop via israelwinkel.nl. Wie deel 1 al heeft kan bij aanschaf van deel 2 en 3 de cassette krijgen.

De waarheid over Palestina

Met alles wat er vandaag aan meningen wordt geuit over 'Palestina' trekt deze titel wel de aandacht. Want Palestina bestaat toch niet? Maar misschien is deze insteek gelijk wel een hulpmiddel voor ons om eens van een andere kant te kijken naar dat wat het nieuws op dit moment beheerst. Even loskomen van onze bubbel. De auteur Lasr Enarson neemt een aantal van de veel gehoorde vragen of stellingen als uitgangspunt in zijn zoektocht naar de waarheid. Zijn de Palestijnen een verzonnen volk? Is een tweestatenoplossing onvermijdelijk? Zijn antwoorden leiden ons naar de Bijbel, als bron voor de waarheid. Verrassend is het slothoofdstuk over Gaza. Een mooie toevoeging is de bijlage over 'hoe kunnen christenen bidden in een oorlog waarin mensen worden gedood?', en een bijlage met de samenvatting van de handvesten van Hamas, de PLO en Hezbollah. Kortom, een boek dat actueel is en het lezen waard.

De waarheid over Palestina – Israël, de Bijbel en de strijd om de waarheid; Lars Enarson; Uitgeverij Scholten; € 18,95; te koop via israelwinkel.nl.

**Garage
KROONDIJK**

Tel. 0516-422095

Email: info@garagekroondijk.nl

ALLROUND AUTOMONTEUR / BALIEMEDEWERKER (32-38 uur)

Voor onze universele dorpsgarage in Haulerwijk (Friesland) zoeken wij een allround automonteur of baliemedewerker. Ben jij of ken jij de collega die wij zoeken? Neem dan contact met ons op.

ADVERTEER

in Israel Aktueel en bereik meer dan 100.000 betrokken lezers!

Mail of bel Roel Abraham

roel@jowelmedia.nl of 06-54274244

Hamer
ADVOCATEN

ARBEIDSRECHT • BESTUURSRECHT • HUURRECHT
STRAFRECHT • VASTGOED

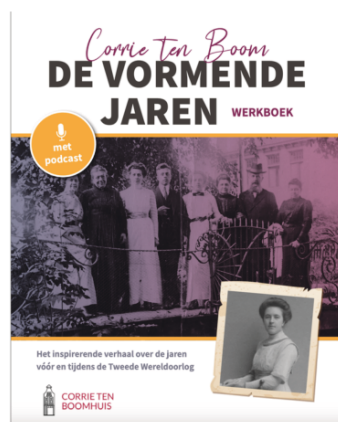
☎ 035 694 48 33 HAMERADVOCATEN.NL

**CORRIE TEN
BOOMHUIS**

*"Verleden, heden en toekomst
horen bij elkaar"*

WERKBOEK VOOR KRINGEN EN GROEPEN

Hoe werd haar geloof en karakter gevormd? Met dit werkboek over de vormende jaren van Corrie ten Boom kunt u acht avonden met elkaar aan de slag. Slechts E 14,95.

- Gespreksvragen
- Studie- en reflectievragen
- Informatie en achtergronden
- Korte Bijbelstudies en gebeden
- Unieke foto's uit het archief

WWW.CORRIETENBOOM.COM/PODCAST
ook op Spotify - Apple Music - etc.

Samen het verhaal beleven?

Van harte welkom in het museum in Haarlem, maar ook op de zomerexpositie 'Je bent er nog' in Nijkerk, waar u ook meer over de familie ten Boom zult ontdekken. Zie voor meer informatie elders in deze krant. Reserveer uw rondleiding in Haarlem via www.corrietenboom.com

Helpt u ook mee?

Met uw gift kunt u dit werk mogelijk maken.

Stichting Corrie ten Boomhuis
NL90 INGB 0000 59 59 20
o.v.v. gift museum

JNF Experience

24 juni 2025

Samen sterk voor Israël!
Van Verwoesting naar Veerkracht...

...de terugkeer
van landbouw en leven
in Noord-Israël

Dinsdag 24 juni

18:00 - 22:00 uur

Flevoland

**Israëlische
muziek**

**Inclusief hapjes
en drankjes**

Ontmoet onze sprekers uit Israël:

Nissan Zeevi, derde generatie Galileeër, strijdt onvermoeibaar voor veiligheid, economische groei en terugkeer naar het noorden.

Liat Cohen Raviv, uit Metulla, stond in de frontlinie van de evacuaties en bood steun aan getroffen families.

Mis het niet!

**Meld je
hier aan**

www.jnf.nl/experience

israël actief

Voor alle activiteiten geldt: Deo volente

Interactieve tentoonstelling in Nijkerk

‘Je bent er nog!’ Het verhaal van terugkeer na de bevrijding

De tentoonstelling *Je bent er nog!* gaat vanaf 2 juni van start in het Israëlcentrum in Nijkerk. De tentoonstelling staat in het teken van de bevrijding. Het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van Sallo, een Joodse jongen van acht jaar die tijdens de oorlog moest onderduiken.

Samen met Sallo beleef je de terugkeer naar zijn dorp waar de bevrijding uitbundig wordt gevierd. Maar tegelijkertijd wordt de harde realiteit zichtbaar: wie is er teruggekeerd en hoe ziet het leven na de oorlog eruit? Collega Sifra Poot bedacht de tentoonstelling en zij legt uit waarom het de moeite waard is deze tentoonstelling te bezoeken.

Waarom is het een belangrijk thema?

“In 2025 is het precies tachtig jaar geleden dat Nederland bevrijd werd van de Duitse bezetting. De bevrijding was een groot feest en dat werd ook gevierd. Minder mensen weten dat het ook een moeilijke tijd was, zeker voor de Joodse overlevenden die terugkeerden. Hoe was het voor hen om terug te keren? Hoe werden ze ontvan-

gen? Konden ze hun leven zomaar weer oppakken? Ook daarover gaat het in deze tentoonstelling. In een tijd van oplaaient antisemitisme is het belangrijk onze geschiedenis te kennen. Het antisemitisme van nu is niet nieuw. Het is misschien soms wat minder zichtbaar of moeilijker te herkennen. Maar juist daarom is het belangrijk dat we niet weggijken van Jodenhaat.”

Wat kunnen bezoekers verwachten?

“Als bezoeker word je meegenomen op een reis door de tijd. Je reist mee in een tram en je stapt uit in mei 1945, op een plein waar een groot feest is: Nederland is bevrijd! Mensen zijn vrolijk en vieren feest, maar tegelijkertijd is er ook verdriet. De tentoonstelling combineert historische informatie met persoonlijke verhalen, beelden, muziek en spelletjes die het verleden tot leven brengen.”

Voor wie is de tentoonstelling bedoeld?

“De tentoonstelling is geschikt voor jong en oud. Kinderen maken op een laagdrempelige manier kennis met de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Door het verhaal van een leeftijdsgenoot als Sallo beleef je de

bevrijding op een realistische, maar ook begrijpelijke manier.”

Wat vind je zelf het mooiste van de tentoonstelling?

“Dat je echt een andere wereld in stapt. Je beleeft de bevrijding alsof je er zelf bij bent. Aan de ene kant vier je dat je vrij bent, maar tegelijkertijd zijn er ook problemen en is er veel verdriet. Het is een mooie, maar ook verwarrende tijd. Dat contrast komt steeds terug.”

Praktische info

De tentoonstelling is dagelijks geopend vanaf 2 juni en de toegang is gratis (zon- en feestdagen gesloten). Kinderen kunnen aan de hand van een vragenboekje een speurtocht doen, en ontvangen na afloop een leuk cadeautje. Ook groepen zijn van harte welkom. Je kunt een groepsbezoek aanmelden via de website of door te mailen naar groep@cvi.nl. Meer info over de tentoonstelling *Je bent er nog!* kun je vinden op onze website www.jebenternog.nl.

Nieuwe podcast ‘Koosjer Kletsen’

Vanaf mei nieuw bij Christenen voor Israël: de podcast *Koosjer Kletsen*! Dé podcast waarin we uitgebreid in diverse thema's rondom Israël duiken. Zo bespreken we de oprichting van de staat Israël en de daaropvolgende oorlog, denken we na over de houding van de Verenigde Naties richting Israël en nog veel meer.

Onze host Paola gaat samen met historicus Raouf Leeraar op zoek naar de waarheid in de meningen, berichtgeving en uitspraken over Israël. Ze brengen nuance aan waar nodig en zoeken antwoorden op veelgestelde vragen.

Doe je mee? Beluister de podcasts via onze website cvi.nl/podcasts of abonneer je via Spotify of Apple Podcasts.

» Heb jij vragen over Israël of ideeën voor een volgende podcast? Of het nu gaat over actualiteit, geschiedenis, politiek of iets anders: stuur een mailtje naar podcast@cvi.nl.

Foto: Cvi

Shalomfonds

Herstel het bos

De verwoestende vuurzee in het midden van Israël eind april is inmiddels gedoofd. Wat achterblijft, is een kaal landschap. Zwartgeblakerd. Troosteloos. Als teken van verbondenheid en bemoediging, en om hoop te bieden, is speciaal deze maand het Shalomfonds voor herstel van de natuur in Israël, zodat de dorre vlaktes weer groen zullen worden. Helpt u mee?

Op 30 april kondigt Israël het hoogste alarmniveau voor bosbranden af. Er woeden grote branden rondom Jeruzalem. Er zijn massa-evacuaties, wegafsluitingen en een toenemend aantal gewonden. Griekenland en Cyprus sturen noodhulp voor de brandbestrijding. De nationale fakkelceremonie ter gelegenheid van Israël's Onafhankelijkheidsdag wordt geannuleerd – de wind maakt het te gevaarlijk. Belangrijke snelwegen, waaronder delen van de snelweg tussen Tel Aviv en Jeruzalem, worden afgesloten terwijl de vlammen richting de weg oprukten. Op video's is te zien hoe automobilisten hun voertuigen verlaten en te voet vluchten, met vuur aan beide kanten van de snelweg.

Help mee

Deze grootste brand in de geschiedenis van Israël heeft kilometers aan bos- en natuurgebied verwoest. De schade wordt geschat op miljoenen. Helpt u mee het land herstellen? Voor 25 euro draagt u bij aan het vervangen of onderhoud van één boom – én u ontvangt een certificaat als dank voor uw bijdrage. Uw gift is welkom op NL38 ABNA 0529 310 252 van Christenen voor Israël met de vermelding 'herstel het bos'.

Vanuit de lucht is goed zichtbaar dat de brand enorm was en tot aan de snelweg kwam. | Foto: Flash90

Kennismaken met Bouwen met Israël

Onlangs had ik het voorrecht in Jeruzalem deel te nemen aan een conferentie van het Jewish News Syndicate (JNS). Ondanks de oorlog hadden velen uit het buitenland zich toch aangemeld. We mochten van experts op verschillende terreinen als recht en politiek horen waar Israël staat en hoe wij een ander geluid kunnen laten horen tegen hele en halve leugens over alles waarvan Israël beschuldigd wordt.

Nieuwe leden

Ook een aantal ondernemers uit Amerika en Engeland waren aanwezig. Dan is het bijzonder te mogen vertellen dat er inmiddels 380 ondernemers in Nederland en België lid zijn van Bouwen met Israël, de businessclub van Christenen voor Israël. Ook komen er nog elke week nieuwe leden bij, die zich aanmelden vanwege hun verbondenheid met land en volk van Israël.

Steun uit Nederland

Het Joodse volk in Israël voelt zich vaak onbegrepen in zijn strijd tegen de vijanden. Dan is het goed te weten dat er in Nederland veel betrokken ondernemers zijn die projecten voor jongeren in Israël ondersteunen, regelmatig naar Israël gaan, en een klein beetje begrijpen hoe Israël lijdt.

Voorzitter Timo Niemeijer bezoekt altijd graag ondernemers die zich via de website bouwenmetisrael.nl hebben aangemeld. Het is een eerste kennismaking om elkaar te leren kennen. Zo'n eerste kennismaking vond ook plaats op de conferentie van JNS, en was een verademing.

Op bezoek bij Daan Schmidt (Buzzlytics) die zich onlangs aansloot bij Bouwen met Israël. | Foto: Cvi

Maak kennis de taal die Jezus sprak Ontmoet Shadi Khalloul

Op 11, 12 en 13 juni 2025 komt Shadi Khalloul, Aramees christelijke maronitische Israëliër, op tour door Nederland! Hij zal spreken in regio Hilversum (11 juni), Dordrecht (12 juni) en Kampen (13 juni). Komt u ook?

Een bekende uitspraak van Jezus na Zijn kruisiging is: "Eli, Eli, lama sabachtani?" (Matteüs 27:46). Deze woorden komen uit de Aramese taal, waarvan vaak gedacht wordt dat het een dode taal is. Shadi Khalloul getuigt van het tegendeel. Hij is afkomstig uit de Aramese gemeenschap in het noorden van Israël, waar ook vandaag de dag nog in het Aramees wordt gebeden. Shadi Khalloul zal tijdens de studieavonden spreken over de geschiedenis van de Aramese christenen en hun bijzondere huidige positie in de Israëlische samenleving. Zo is Israël het enige land ter wereld dat de Aramese identiteit erkent. Ook zal hij delen over zijn leven en de situatie in het noorden van Israël.

Wie is Shadi Khalloul?

Shadi Khalloul was bij de verkiezingen van 2015 de eerste inheemse lokale christelijke Arameeër die als vertegenwoordiger van zijn volk kandidaat was voor de Knesset binnen de Joods-zionistische partij.

Daarnaast is Shadi voorzitter en oprichter van de Israëlische Christelijke Aramese Associatie (ICAA). Deze organisatie richtte hij op met als doel de Aramese christelijke maronitische gemeenschap te behouden en integreren in de staat Israël, met wie de Arameeërs zich diep verbonden weten.

Als één van de gemeenschapsleiders is hij betrokken bij activiteiten om het Aramees-Syrisch als gesproken taal onder de maronieten en andere christenen in Israël nieuw leven in te blazen. Het bouwen van bruggen tussen christelijke en Joodse gemeenschappen in Israël, het doen herleven van de Aramese identiteit, het erfgoed en de taal, en het opnieuw opbouwen van de eerste christelijke Aramese gemeenschap en stad in Galilea, zijn zijn missie.

Aanmelden

De studieavonden op 11, 12 en 13 juni beginnen om 20.00 uur en de toegangsprijs is € 5,-. U kunt zich aanmelden via cvi.nl/shadikhalloul.

Shadi Khalloul | Foto: Cvi

Profetisch Perspectief

Rond 7 juni verschijnt het nieuwe nummer van *Profetisch Perspectief* met als titel *Gespannen verwachting*. Ga voor informatie of het aanvragen van een proefnummer of abonnement naar profetischperspectief.nl.

Breng de Joden thuis

Moeilijk gaat ook

Als iets niet vlot verloopt, dan hoor je nogal eens zeggen ‘het was een moeilijke bevalling’. Nu de oorlog al bijna veertig maanden aan de gang is, hebben we regelmatig ‘moeilijke bevallingen’ meegemaakt!

Het gezin uit Tulchin vlak voor vertrek: Vitalic, Lena, Daniel, Kostya en Vladislav. | Foto: Cvl

De 87 jaar oude Marat uit het kleine plaatsje Kryzopol wilde helemaal niet vertrekken naar Israël. Hij bleef telkens nee zeggen tegen zijn dochter en kleindochter, die jaren geleden al naar Israël vertrokken en nu in Asdod wonen! De dochter belde nog één keer en zei na een lang gesprek: we willen jou en mama niet laten verkommeren, kom toch gewoon, je hebt niemand meer in Oekraïne, al je familie is al in Israël. Uiteindelijk stemde Marat toe en kregen we het verzoek hem en zijn vrouw Liusia naar de Israëlische ambassade in Kiev te brengen voor interview en uitreisvisum!

Een lange reis

Maar twee keer moest die reis uitgesteld worden door ziekte. Marat is een Holocaust-overlevende en draagt dit verleden met zich mee. De derde keer ging het goed. Ze kregen nog dezelfde dag hun uitreisvisum en we brachten hen en anderen voor hun ‘vlucht’ naar Kishenov!

Aan de grens duurde het tergend lang, uren stonden we daar, mondjesmaat ging het vooruit en toen op de koop toe het luchtalarm ook nog eens afging, stonden we helemaal stil. Maar na een rit van 420 kilometer – ruim twaalf uur waren we onderweg – kwamen we eindelijk in Kishenov aan, een dag voor hun vertrek naar Israël! Marat was rustig en eenmaal de grens over glimlachte hij! We wensen hem en de vele anderen die wekelijks vertrekken een gezegende reis naar het land van hun voorvadersen! | Tekst en foto: Koen Carlier

» Op bijna elke bladzijde van de Bijbel lees je over de terugkeer zoals deze bijzondere tekst uit Deuteronomium 30:3-4!

“Dan zal de HEERE, uw God, een omkeer brengen in uw gevangenschap en Zich over u ontfermen. Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken waarheen de HEERE, uw God, u verspreid had. Al bevonden uw verdrevenen zich aan het einde van de hemel, toch zal de HEERE, uw God, u vandaar bijeenbrengen en u vandaar weghalen.”

NL38 ABNA 0529 310 252

Vrijdag 13 juni in Ede

Installatie Marco Rotman als lector

Op vrijdag 13 juni 2025 wordt Marco Rotman geïnstalleerd als lector aan de Christelijke Hogeschool, met een opdracht vanuit het Centrum voor Israëlstudies. Per 1 januari 2025 geeft Marco Rotman leiding aan een onderzoeksgroep van dit lectoraat. Op 13 juni spreekt hij zijn lectorale rede uit, met als thema: “Ik ben een farizeeër” - oude beelden, nieuwe wegen.

» U bent van harte welkom deze middag in Ede bij te wonen, maar aanmelden van tevoren is noodzakelijk: lectoraat@hetcis.nl. Het programma begint met ontvangst vanaf 13.00 uur en sluit af met een receptie vanaf 16.30 uur.

Ontdek het Joodse erfgoed

Christenen voor Israël organiseert in juni en juli 2025 unieke excursies naar verschillende Nederlandse steden met een bijzondere Joodse geschiedenis. Tijdens deze inspirerende dagexcursies ontdekt u samen met gidsen en andere deelnemers het rijke Joodse erfgoed van ons land.

Op 3 juni gaat de reis naar Den Haag. Tijdens deze excursie neemt een gids u mee in de vierhonderd jaar lange geschiedenis van de Joodse gemeenschap. We maken een stadswandeling door het historische hart van de hofstad. Op 17 juni reist u naar Delft, bekend om haar schilderachtige binnenstad. Hier hoort u over de geschiedenis van de Joodse gemeenschap en bezoekt u onder andere de voormalige synagoge.

De excursie van 18 juni voert u naar Enschede, waar u wordt rondgeleid door de monumentale synagoge en stilstaat bij het verhaal van Joodse textielfamilies. Op 24 juni is Nijmegen aan de beurt – een stad met een indrukwekkende Joodse geschiedenis vanaf de middeleeuwen tot nu. Tot slot kunt u op 3 juli het sfeervolle Zutphen bezoeken, waar u onder andere de gerestaureerde synagoge en het Joods monument ontdekt.

Aanmelden

Elke excursie biedt een uniek inkijkje in onze Joodse geschiedenis. Ga mee en beleef het zelf! Interesse? Aanmelden kan via cvi.nl/agenda.

De prachtige monumentale synagoge in Enschede. | Foto: Shutterstock

Zaterdag 14 juni – TOV! Clubdag

Heb je zin in een feestelijke dag vol leuke workshops, spelletjes, Bijbelverhalen, heerlijk eten én een supergave theatervoorstelling? Ben jij 8, 9, 10, 11 of 12 jaar? Kom dan op zaterdag 14 juni naar de TOV! Clubdag in de omgeving van Nijkerk! Meld je snel aan via tovclub.nl/clubdag.

Wist je dat we ook een tof magazine hebben? TOV! is een gratis blad vol leuke weetjes over Israël, informatie over het Jodendom, puzzels, quizjes en grappige moppen. Het verschijnt vier keer per jaar en is helemaal gratis! Vraag jouw abonnement aan via tovclub.nl/lid.

Twee maanden toegang tot de RD-app

+ inschrijving op de avondnieuwsbrief, toegang tot RD.nl en de digitale krant

Voor maar
€1,-

Scan de QR-code of
ga naar rd.nl/Israelaktueel

Jan Budding Schilderwerk

Rhenen

Voor al uw schilderwerk,
binnen en buiten!

Bel voor een vrijblijvende offerte:
06-39 675 192

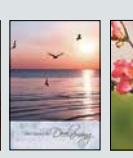

Wensen voor
ieder moment

Keuze uit 1250 wenskaarten

KEESKAART.NL

Minimum afname €17,50 - Geen verzendkosten!

€0,36
per stuk

Scan mij!

Schenken en nalaten aan Israël Voor vandaag en morgen...

Denkt u erover om Israël te zegenen met een gift of uw nalatenschap? Wij informeren u graag over de mogelijkheden. Vraag gratis en vrijblijvend onze brochure aan of neem contact op voor een persoonlijk gesprek. Bel 033 245 8824 of ga naar cvi.nl/schenken.

CHRISTENEN VOOR
ISRAËL.

ISRAËL

voorbeeld voor de volken?

Jacob Keegstra

Peeber & Maaike en band

Lars Enarson

ICEJ ISRAËLWEEKEND 2025

29-31 augustus

DE BETTELD ZELHEM

lezingen | seminars | worship | banieren | crèche | kinder- en tienerprogramma

www.icej.nl/israelweekend

Leren leven uit de Bijbel

EVERREAD

UITGEVERS

Het boek Handelingen - Weten hoe het verder ging na Pinksteren? Lees dan dit boek dat gaat over hét sleutelboek in het Nieuwe Testament! Handelingen is geschreven door Lukas, metgezel en medewerker van Paulus. Hij wijst op de overgang van de boodschap van Petrus naar die van Paulus. Het gaat van Jeruzalem naar Rome. En nog belangrijker: in eerste instantie beschrijft het niet de start van de kerk, maar vooral de voortgang van Israëls geschiedenis. Lees hoe God ons leidt naar Paulus' boodschap.

Hoite Slagter | ISBN: 9789066943612 | Paperback | 288 blz. | 21x14,8 cm | € 17,75

Zie www.everread.nl voor
veel Bijbelstudieboeken!

Bagage voor onderweg - De weg door het leven is voor iedere gelovige uniek. Hoe bijzonder is het dat je die weg mag gaan samen met je Verlosser, de Heere Jezus Christus. Hij geeft je daarbij allerlei zekerheden mee vanuit Zijn Woord. Enkele van die zekerheden komen kort en bondig in dit boekje naar voren. De stukjes waarin dat gebeurt, zijn bemoedigend en geven je vastigheid in je geloof in Degene aan Wie je toebehoort. Hij gaat altijd met je mee!

Oby Vossema | ISBN: 9789066944923 | Paperback | 64 blz | 20x12,5 cm | € 6,95

Getallen in de Bijbel - Vertaling van *Number in Scripture* (1894). Verdeeld in 2 hoofddelen. Het 1^e deel gaat over het bovennatuurlijke ontwerp van de getallen in de Bijbel; met algemene informatie daarover en de bijzondere wijze waarop ze gebruikt worden. Het 2^e (en grootste) deel gaat over de geestelijke betekenis van diverse specifieke Bijbelse getallen. Een mooi boek dat ook als naslagwerk kan dienen.

Dr. E.W. Bullinger
ISBN: 9789066943094 | Paperback | 304 blz | 21x14,8 cm | € 8,00

Onze boeken zijn verkrijgbaar in de (christelijke) boekhandel, op everread.nl of via 0343 594495

Veel van onze uitgaven zijn ook als e-book verkrijgbaar. zie onze website!

AMEN Bijbelmagazine - Nu verkrijgbaar: nr. 179 met o.m. de volgende artikelen: 'De vloed van Genesis 6'; 'Het getuigenis van de sterren'; 'Verloochenen'; 'De volkeren, Israël en de gemeente'; 'Het boek Openbaring'; 'God alles in allen'; 'David, koning en profeet' en 'AMEN Actueel'. AMEN verschijnt 2-maandelijks. Word (online) abonnee met toegang tot 1500+ artikelen! Zie: www.amen.nl of bel: 0343-594411.

agenda

Joodse kalender

31 mei 2025
Thoralezing: *Bemidbár*, Numeri 1:1-4:20
Haftaralezing: Hosea 2:1-22

2 juni 2025, Sjawoe'ot (Wekenfeest)
Thoralezing: Exodus 19:1-20:26; Numeri 28:26-31
Haftaralezing: Ezechiël 1 en 3:12

3 juni 2025, Sjawoe'ot
Thoralezing: Deuteronomium 15:19-16:17; Numeri 28:26-31
Haftaralezing: Numeri 3:1-19

7 juni 2025
Thoralezing: *Nasó*, Numeri 4:21-7:89
Haftaralezing: Richteren 13:2-25

14 juni 2025
Thoralezing: *Beha'alótcha*, Numeri 8:1-12:16
Haftaralezing: Zacharia 2:14-4:7

21 juni 2025
Thoralezing: *Sjelách lechá*, Numeri 13:1-15:41
Haftaralezing: Jozua 2:1-24

Bijeenkomsten

Voor alle bijeenkomsten geldt: vooraf opgeven is verplicht. Opgeven kan via [cvi.nl/agenda](#) of 033-2458824. U ontvangt kort voor de lezing per mail de exacte Locatie van de lezing.

Maandag 2 juni
20.00 uur: **Vriezenveen: Seminar ds. Willem J.J. Glashouwer (2/2).** De toekomst van Israël.

Dinsdag 3 juni
20.00 uur: **Omgeving Uithuizen: Lezing ds. Henk Poot.** Thema: Jezus, Israël en het evangelie.
20.00 uur: **Omgeving Den Helder: Lezing ds. Oscar Lohuis.** Thema: Waarom wij als christenen verbonden zijn met Joodse volk en hen moeten ondersteunen.

Woensdag 4 juni
19.30 uur: **Omgeving Middelstum: Lezing ds. Willem J. J. Glashouwer.** Thema: Jeruzalem en de bevrijding van de wereld.

Donderdag 5 juni
20.00 uur: **Omgeving Roosendaal: Lezing ds. Henk Poot.**
20.00 uur: **Omgeving Heerenveen: Seminar ds. Oscar Lohuis (3/3).** Thema: Huidige ontwikkeling in Israël en de wereld in het licht van de Bijbel.

Woensdag 11 juni
20.00 uur: **Omgeving Hilversum: Ontmoet Shadi Khalloul.** Thema: Aramese christenen in Israël.

Donderdag 12 juni
20.00 uur: **Omgeving Dordrecht: Ontmoet Shadi Khalloul.** Thema: Aramese christenen in Israël.

Vrijdag 13 juni
20.00 uur: **Omgeving Kampen: Ontmoet Shadi Khalloul.** Thema: Aramese christenen in Israël.

Woensdag 25 juni
19.30 uur: **Omgeving Spijkenisse: Lezing ds. Henk Poot.** Thema: Jezus, Israël en het evangelie.

Donderdag 3 juli
20.00 uur: **Omgeving Roosendaal: Lezing ds. Oscar Lohuis.**

Voor alle activiteiten geldt: Deo volente

Elke vrijdagmiddag
15.00 uur: **Nijkerk: Bidstond voor Israël.** Locatie: Israëlcentrum, Henri Nouwenstraat 34.

Overig

Maandag 2 juni – 31 oktober
9.30-16.30 uur: **Nijkerk: Tentoonstelling Je bent er nog!** Locatie: Israëlcentrum, Henri Nouwenstraat 34. Zaterdag: 10.30-15.30 uur, zon- en feestdagen gesloten. Toegang gratis.

Zaterdag 14 juni
10.00 uur: **Omgeving Nijkerk: Tov!Clubdag.** Opgeven kan via [tovclub.nl/clubdag](#).

Woensdag 18 juni
11.00 uur: **Enschede: Excursie Joods Enschede.** Opgeven via [cvi.nl/agenda](#) of 033-2458824. Kosten: 38,50 euro incl. koosjere lunch.

Dinsdag 24 juni
14.00 uur: **Nijmegen: Excursie Joods Nijmegen.** Opgeven via [cvi.nl/agenda](#) of 033-2458824. Kosten: 20 euro.

Donderdag 3 juli
10.30 uur: **Zutphen: Excursie Joods Zutphen.** Opgeven via [cvi.nl/agenda](#) of 033-2458824. Kosten: 39,50 euro incl. koosjere lunch.

Israëlconsulenten

Het Israël Producten Centrum heeft een uitgebreid netwerk van consulenten door heel Nederland. Via [israelwinkel.nl](#) of 033-2458814 vindt u de contactgegevens van een consulente(n) bij u in de buurt.

De krant

De volgende krant verschijnt vanaf **24 juni 2025.**

Reizen
In het najaar naar Israël!

Sinds februari 2024 zijn er ruim 550 vrijwilligers naar Israël gereisd om de handen-uit-de-mouwen te steken en zo op een heel praktische manier iets voor Israël te betekenen. Naast de hulp bij bijvoorbeeld de oogst betekent de aanwezigheid van zoveel vrijwilligers enorm veel voor het Joodse volk.

Daarom staan er in het najaar ook weer een aantal mooie reizen gepland: drie Handen-uit-de-mouwenreizen en één Solidariteitsreis (waarbij we naast hulp bieden ook de mensen achter een aantal projecten van Christenen voor Israël ontmoeten én bijzondere locaties bezoeken. Kijk voor meer informatie en aanmelden op [cvi.nl/reizen](#).

Na het werk in de wijngaard werden we als deelnemers van Handen-uit-de-mouwenreis 16 hartelijk verwelkomd bij de ouders van de wijnboer. Een bijzondere ontmoeting! | Foto: Cvl.

colofon

Israël Aktueel is een uitgave van stichting Christenen voor Israël. Het abonnement is bij de donatie inbegrepen. De hoogte hiervan bepaalt u zelf.

Henri Nouwenstraat 34, 3863 HV Nijkerk | Postbus 1100, 3860 BC Nijkerk | 033-2458824 | [info@christenvoorisrael.nl](#) | [christenvoorisrael.nl](#) | [facebook.com/christenvoorisrael](#) | Algemeen: NL87 ABNA 051 385 2905 | Projecten: NL38 ABNA 0529 310 252

Christenen voor Israël België vzw: David Vandeputte | +32 472 212121 | [info@christenvoorisrael.be](#)
Bankrekening: BE91 000 165 450 876

DOELSTELLING: Stichting Christenen voor Israël stelt zich ten doel om christenen in Nederland bewust te maken van de betekenis van het Joodse volk in Gods handelen met deze wereld. Zij doet dit door het geven van betrouwbare informatie over land, volk en staat van Israël. Zij roept christenen op tot solidariteit met Israël en wijst elke vorm van antisemitisme af. Zij gaat hierbij uit van het gezag en de betrouwbaarheid van de Bijbel als Gods Woord. Zij steunt Israël metterdaad en is werkzaam in Nederlandse kerken en gemeenten.

BESTUUR: Ds. F.A.J. Heikoop (voorzitter), F. de Lange (vicevoorzitter), J. van Dijk (secretaris), A.E.J. Arendse (penningmeester), M. Bénard, ds. G. Krol

DIRECTEUR: Frank van Oordt

REDACTIE: Hoofredactie: Ds. Oscar Lohuis, ds. Henk Poot
Eindredactie: Drs. Marijke Terlouw | Redactie: Rita Quartel, Renske Lankman

TECHNISCHE REALISATIE: Treffend & Co, Veenendaal

ADVERTENTIES: Jawel Media| Roel Abraham, [roel@jawelmedia.nl](#), 06-54274244

De schrijvers in deze krant vertegenwoordigen niet noodzakelijkerwijs de visie van de stichting. In interviews zijn de geïnterviewden verantwoordelijk voor hun uitspraken. | Het copyright op artikelen in *Israël Aktueel* berust bij de redactie, dan wel bij de auteurs. Niets mag worden overgenomen zonder toestemming van de redactie. | Foto's in deze krant zonder naamsvermelding bevinden zich in het publieke domein. | Christenen voor Israël aanvaardt geen aansprakelijkheid voor goederen en diensten van adverteerders.

EXODUS
Themanummer Profetisch Perspectief

Kwartaalmagazine *Profetisch Perspectief* verlegt onze horizon, zoals de profeten over bergtoppen heen keken. Kennen beloften meerdere vervullingen?
Het lentenummer (126) houdt zich bezig met de exodus. Toen, maar ook nu. En is wegtrekken ook een opdracht aan ons? Een greep uit de inhoud:

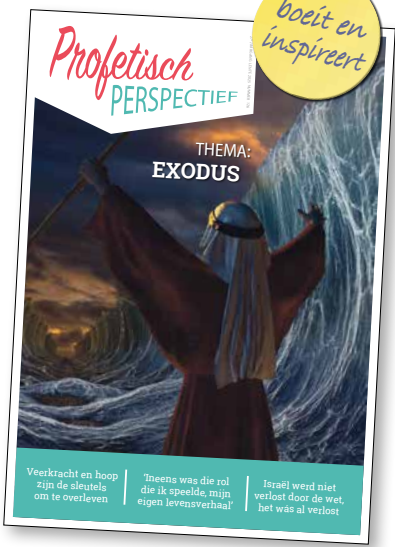
GOD garandeert het bestaan van ISRAËL

GEESTELIJKE DOORBRAAK komt niet na één gebedje

Is het **Oude Testament** alleen maar **leuk en aardig?**

Voor **BABELS MATERIALISME moet alles wijken**

Moreel gefundeerde cultuur begint in het gezin

Losse nummers kunt u voor € 10,95 bestellen via [abonnement@buijten.nl](#) of via tel. 020-5241010.

Wie zich met de onderstaande bestelbon voor minstens een jaar abonneert (€ 42,90 per jaar), ontvangt **gratis** het lentenummer 'Exodus'.

Ondergetekende (naam)
Adres:
Postcode: Woonplaats:
E-mailadres:

☐ wenst **Profetisch Perspectief** nr. 126 te ontvangen à € 10,95.
☐ abonneert zich tot wederopzegging op *Profetisch Perspectief* en ontvangt **gratis** nummer 126.
☐ machtigt Buijten & Schipperheijn om het verschuldigde bedrag af te schrijven van bankrekening:
Datum: Handtekening:

U kunt de bon opsturen naar: Profetisch Perspectief, Printerweg 10, 3821 AD Amersfoort. U kunt zich ook aanmelden per e-mail ([abonnement@buijten.nl](#)), u krijgt dan een rekening toegestuurd.

BESTELBON

Israël Idoed Reizen

Paulusreis door Italië

Tijdens deze **11-daagse rondreis door Zuid-Italië** volgen we het verhaal van de apostel Paulus tijdens het laatste deel van zijn vierde zendingsreis.

Vanaf Sicilië via Napels naar Rome
17 t/m 27 september 2025

€2585

€2195,-

UNIEK!

Armenië
De eerste christelijke natie

Vertrekdatum
10 oktober 2025

€2150

€1995,-

Naast deze reizen en onze prachtige reizen naar Israël organiseren we ook bemoedigende reizen naar:
Hongarije • Griekenland • Malta en meer!

Boek nu of bekijk al onze andere reizen op www.israelidoedreizen.nl